

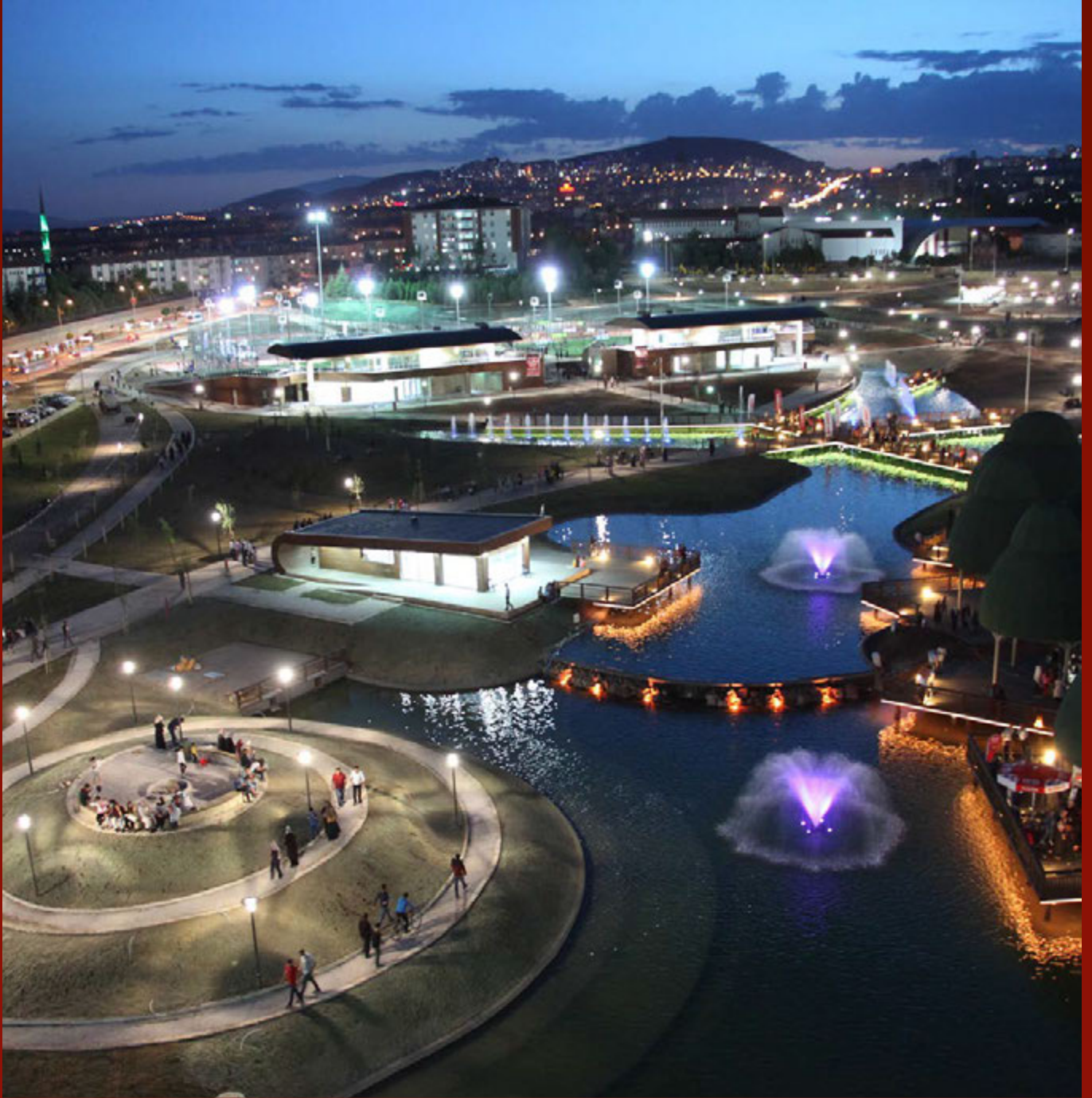
ELAZIĞ

KÜLTÜR ve TANITMA VAKFI DERGİSİ

Yıl:29

Sayı:48

Ocak 2018

ELAZIĞ KÜLTÜR PARK

ELAZIĞ

KÜLTÜR ve TANITMA VAKFI DERGİSİ

KÜNYE

İmtiyaz sahibi

Elazığ Kültür ve Tanıtma Vakfı adına
Mehmet ÇAĞLAR

Yayın Yönetmeni ve

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü

Murat Katiboğlu

Genel Koordinatör

Mustafa Fethi GÜRBÜZ

Yayın Kurulu

Cahide (Dalokay) ÖZDEMİR
Prof. Kerim SUNGUROĞLU
Şemsettin ÜNLÜ
Sevim (Anagür) KOYUNOĞLU
Mustafa TURAN
Cahit KOÇ
Prof. Kemal ÖZMEN

Yönetim Yeri ve Adresi

Sokullu Mehmet Paşa Cad. Ece Sk.
No: 15/3 Dikmen ANKARA
Tel: 0312 480 28 80
Fax: 0312 480 38 08
e-mail: info@elazigvakfi.org.tr

Tasarım

baskent tasarım
Nenehatun Cad. No:81/4 GOP
Çankaya - ANKARA
Tel : 0312 436 42 69
Faks : 0312 436 42 64
mail : bilgi@baskenttasarim.com
www.baskenttasarim.com.tr

Baskı

Ankara Ofset

Büyük Sanayi 1. Cadde
Necatibey İş Hanı Alt Kat No: 93/43-44
İskitler - Ankara
Tel : 0.312 384 50 63

Yayın Tarihi : Ocak 2018
Yayın Türü : Yerel Süreli
Yayın Aralığı : 6 ay
Yayın Dili : Türkçe

Bu dergi basın-meslek ilkelerine uymaya söz vermiştir. Dergideki yazılarda ifade edilen görüş ve fikirler yazarlarına aittir. Yazıların bilimsel, dil ve imla sorumlulukları yine yazarların kendilerini bağlar. Bunlar Elazığ Kültür ve Tanıtma Vakfı dergisinin düşünce politikasını yansıtan metinler olarak mütalâa edilmemelidir.

İÇİNDEKİLER

Mehmet ÇAĞLAR / En Önemli Zenginliğimiz Sanat ve Kültür Varlığımız	1
Elazığ Kültür ve Tanıtma Vakfı'nın Tarihçesi ve Yaptığı Faaliyetler	2
Elazığ THY Skylife Dergisinde	6
Vedat KENT / Elazığ Tanıtım Günlerinin Ardından... ..	10
Prof. Dr. Ömer Faruk ÇOLAK / Kentsel Değerler ve Elazığ	13
Derleyen: Prof. Dr. Mustafa Necmi İLHAN	
Tabip Tuğgeneral Nihat İLHAN 1924-2016 Kendi Kaleminden Özgeçmişi	16
Naşide GÖKBUDAK / 2018'e Girerken	19
Cem BAYINDIR / Kazım Karabekir'in Anılarında Keban	21
Sevim (Anagür) KOYUNOĞLU / Aslı 'Gakgo'dur! Gakkoş Değil Gakgom!	23
S. Hürrem AKSOY / Harput Makûs Talihini Yeniyor; Harput Unesco Yolunda	26
Ali ÖZCAN / Fikret Memişoğlu	30
Nil MEMİŞOĞLU / "Yolcu"nun Yolunda Harput Ahengi	31
Öner DEMİREL / Elazığ'da Turizm Potansiyeli	35
Cahit KOÇ / Kültür Emperyalizminin Pençesine Terk Edilmiş Çocuklarımız	37
Şemsettin ÜNLÜ / Atalar Atasözleri Unutulmayanlar	40
R. Mithat YILMAZ / Şiirimizde Elazığ	42
Cengiz ÖZ / Üzüm'ün Padişahı Öküzgözü Üzüm: Üzüm'ün Sultan'ı İzmir'den Sultani Üzüm, Padişahı Anadolu'nun Üzüm Ambarı Elazığ'dan Öküzgözü Üzüm: ..	46
Op. Dr. Mustafa ÖZDEMİR / Probiyotiklerin Yaşamımızdaki Yeri	49
Güler SAKALLIOĞLU / Harput'ta Edebiyat	54
Kaybettiklerimiz	56

EN ÖNEMLİ ZENGİNLİĞİMİZ SANAT VE KÜLTÜR VARLIĞIMIZ

Mehmet ÇAĞLAR
Yönetim Kurulu Başkanı

Şehirleri zenginleştiren sanıldığı gibi sadece piyasa kuralları değildir. Dolayısı ile gelişmeyi salt ekonomik parametrelerle ölçmek mümkün değildir. Çoğu zaman gelişme çitasını kültürel zenginlikler yükseltmektedir. Sanat ve kültür özelliği olan şehirlerin gelişme dinamikleri kültür sermayeleridir. Bundan dolayı çitayı sanat ve kültür yükseltmektedir. Bu nedendir ki, örneğin; Paris' in, Londra'nın, Barselona'nın, Roma'nın ve Viyana'nın gelişme dinamikleri sanat ve kültür varlıklarıdır.

Biz de şehrimizin sanat ve kültür zenginliği ile övünmekte ve her seferinde bunu öne çıkarmaya çalışmaktayız.

Bu bağlamda kendimizi ifade ederken veya şehrimizi tanıtmaya çalışırken sadece sözle değil, ortaya koyacağımız iddialı sanat ve kültür etkinlikleri ile bunu gerçekleştirmeye çaba göstermeliyiz. Bu projelerden biri olan **“Harput Senfonisi”** bunun en somut örneklerinden biridir. Bu nedenle **“Harput Senfonisi”** ve benzeri çalışmalarla ancak sanat ve kültür zenginliğimizi bizim dışımızdakileretanın mümkün olabileceğine inanıyorum.

Bu görüşten yola çıkarak gelecek yıl **“Harput Senfonisi”** ne bir kardeş proje geliştirmeyi düşündüğümüzü buradan açıklamak istiyorum.

Bunun dışında konuşmanın ve tartışmanın ötesinde Harput'ta bir şeyler yapmanın zamanı geldiğine dikkat çekmek istiyorum. Bir taraftan Harput'u **“UNESCO Dünya Miras Listesi”**ne aday olma yolculuğuna uğurlarken, diğer taraftan bu kültürel mirası koruma ve yaşatma adına Harput'ta tarihi dokuya uygun olarak planlı ve programlı restorasyon çalışmalarını başlatmalıyız. Gelecek yıl veya yıllarda **“En İyi Kültürel Mirası Koruma ve Yaşatma”** projesi dalında Harput'un da ödül almaya aday olacağını umut ederken bu hayalimizi şehirle paylaşmak istiyorum.

Böylece Harput insanlığın ortak mirası olarak kabul görecektir ve dünya turizmine açılarak şehrin ekonomisine çok önemli bir katkı yaratacaktır.

Yeni yılda, yeni ve güzel umutlarla, üyelerimize, tüm Elazığ'lılara ve sevdiklerimize, sağlık, huzur ve esenlikler dileği ile sevgi ve saygılarımızı sunuyorum.

ELAZIĞ KÜLTÜR VE TANITMA VAKFI'NIN TARİHÇESİ VE YAPTIĞI FAALİYETLER

“Elazığ Kültür ve Tanıtma Vakfı”, Elazığ kültürünü tanıtmak ve şehrimize yönelik yararlı faaliyetler ortaya koymak amacıyla **14 Ocak 1988** tarihinde kurulmuş olup, Bakanlar Kurulu'nun **25.01.1996 tarih ve 96/7839** sayılı kararı ile vergi muafiyeti tanınmıştır. Dolayısı ile vakfımız kamu yararına hizmet yürüten vakıflar statüsündedir. Vakfımızınhalen 109 üyesi bulunmaktadır. Vakıf binamız geçmişte çeşitli adreste faaliyet gösterirken halen Ankara' nın Sokullu semtinde Ece sokakta kendi mülkiyetinde olan binada faaliyet göstermektedir. Bu binanın girişinde de “**Elazığ Evi**” yazılı olup, kapısı tüm Elazıglılara açıktır.

Kuruluş amaçlarından bir tanesi de; Ankara' ya üniversite eğitimi için gelen ve maddi durumu yeterli olmayan Elazıglı gençlerimize bir nebze de olsa destek olmak amacıyla burs verebilmektir. Kurulduğu tarihten günümüze kadar yaklaşık 4500 Elazıglı üniversite öğrencisine karşılıksız burs desteği verilmiştir. Burslar tüm Türkiye'deki hayırsever hemşehrilerimiz tarafından sağlanan bağışlarla finanse edilmektedir. Bu konuda destek veren tüm hemşehrilerimize teşekkürlerimizi sunuyoruz.

Vakfımız tarafından yılda iki defa, Ocak ve Temmuz aylarında “Elazığ Kültür ve Tanıtma Vakfı Dergisi” yayınlanmaktadır. Bu dergi yayın hayatına başladığı tarihten itibaren kesintisiz bir şekilde okuyucularla buluşmaktadır. Dergimizin ana teması, Elazığ ve Harput'un kültürel değerleri, tarihi, musikisi, yöresel ürünleri, turizmvediger tüm yönleri, yazarlar tarafından kaleme alınmaktadır. 2017 yılındaki Temmuz sayısı ise,Harput'un UNESCO Dünya Miras Listesi adaylığıyla ilgili özel bir sayı olarak yayınlanmıştır

Vakfımız 30 yıllık süreçte sadece kültür ve sanat alanında değil, Elazığ'ın sosyal ve ekonomik hayatına katkıda bulunmak amacıyla da çeşitli faaliyetlerde bulunmuştur. Bu faaliyetleri satır başlıkları ile şu şekilde özetlemek mümkündür.

1. Elazığ ve Harput' un yetiştirdiği değerleri anmak üzere onların adına etkinlikler düzenlenmiş ve rahmetli **Enver Demirbağ'** la başlayan, **Fikret Memişoğlu, Hafız Osman Öge, İshak Sunguroğlu, Mevlüt Canaydın, Lokman Tasalı, Köganklı Hafız Mustafa Süer** ve **Vasfi Akyol** ile devam eden bu gecelerde bu önemli insanlar anılarak, gelecek kuşaklara tanıtılmaya çalışılmıştır.
2. Önceki yıllarda **İshak Sunguroğlu'nun "Harput Yollarında", Fikret Memişoğlu'nun "Harput Ahengi"** eserlerine ilave olarak, yine **Fikret Memişoğlu'nun "Nebiler Mesnevisi"** isimli eserleri ile **Sevim Koyunoğlu'nun "Kar mı yağmış Harput' un başına"** isimli eserleri vakıf yayını olarak kitap haline getirilmiştir.
3. Vakfımız, Elazığ kültürünün ve yöresel ürünlerinin tanıtımı amacıyla birincisini 2011 yılında daha sonra da 2017 yılında olmak üzere, düzenleyici taraflardan birisi olarak Ankara'da Tanıtım Günleri'ni gerçekleştirmiştir. Her iki tanıtım günlerine de yoğun bir katılım olmuş, Ankara'daki Elazıglılar kadar, Ankaralıların da yoğun ilgisi görülmüştür. Bu sonuç, bize tanıtım günlerinin hedefine ulaştığını göstermiştir.
4. Vakfımız özellikle Elazığ'ın kültür ve sanat değerlerini sahiplenmek, tanıtmak ve bilinirliği artırmak için çaba harcamaktadır. Bu konuda önemli etkinliklere ev sahipliği yapmıştır. Bu amaçla 2012 yılında Elazığ' da gerçekleştirilen **"Elazığ – Bakü Kültür ve Sanat Buluşması"**nda yer alarak bu organizasyona katkı verilmiştir. Ayrıca, Ankara **"Anadolu Gösteri Merkezi"**nde Elazığ Kültür Derneği ile birlikte önemli bir kültür ve sanat buluşması gerçekleştirilmiştir. Çayda Çıra ışığında **"Elazığ– Şanlıurfa– Bakü – Kerkük"** müzikleri bir araya getirilerek bir kültür mozaiki oluşturulmuştur.
5. 2012 yılında Taşköprü' de yapılan "Elazığ,Priştina,Priznen, Mamuşa Kültür ve Sanat Buluşması"na katkı verilerek iki ülke arasındaki dostluk ve kardeşlik bağlarının kuvvetlendirilmesi ve kültür etkileşimi sağlanmaya çalışılmıştır. Bu amaçla Elazığ'ın sanat ve kültürünün tanıtılması hedeflenmiştir.
6. Vakfımızın bir eseri olan, Elazığ ve Harput müziğinin evrenselleştirilmesi çalışmaları çerçevesinde batı müziğinin enstrümantarları ile birleştirilmesinden ortaya çıkan ve Şef Bujor HOİNİC tarafından bestelenen "HarputSenfonisi" müziği yurt içinde birçok kez sahnede seslendirilmiştir. Bunlardan birincisi, Elazığ **"Nurettin Ardiçoğlu Kültür Merkezi"**nin 2013 yılı Mayıs ayında açılışında gerçekleşmiştir. Harput Senfonisine yoğun ilgi, sırası ile ikinci kez 2014 yılında Ankara' da TRT Arı Stüdyosunda, 2015 yılında ELFED ile yapmış olduğumuz müşterek bir organizasyonla İstanbul'da Cemal Reşit Rey konser salonunda ve son olarak, dördüncü kez tekrar Ankara'da Çankaya Belediyesinin sponsorluğu ile MEB Şura salonunda gerçekleştirilmesine yol açmıştır.

Musikimizin çok sesli senfonik müziğine uyarlanması ve bu konuda atılmış ilk adım olması nedeniyle bu çalışmanın Harput musikisi için bir dönüm noktası olduğunu düşünüyoruz. İnanıyoruz ki, bu faaliyet Elazığ'ın tanıtımında çok önemli bir rol oynayacaktır. Amacımız bu sanat ve kültür hazinesini yurt dışına taşıyarak musikimizi dünya müzik sahnelerinde dinlenir hale getirmektir.

7. Vakfımız, Elazığ'ın yetiştirdiği önemli bir klarnet ustası olan rahmetli **Mevlüt Canaydın**'ın çaldığı eserleri bir CD ortamında derlemiş ve hazırlanan "**Harput Peşrevi**" CD'sini Elazıglılara ve sanat severlere hediye etmiştir. Sanat ve sanatçılara olan vefa borcumuzun bu tür kalıcı çalışmalarla gündeme getirilmesinin önemini belirtirken bunun ileriki dönemlere de örnek olmasını diliyoruz.
8. Atatürk'ün Elazığ'a gelişinin 77.yılı anısına 17-19 Kasım 2014 tarihinde Elazığ'da düzenlenen "**Tarihten Günümüze Elazığ**" kongresine katılarak bu organizasyonun gerçekleştirilmesine katkı sağladık. Bu kongrede sunulan bildiriler daha sonra iki cilt olarak yayınlandı.
9. 2015 yılında vakıf merkezimizde çok yoğun bir katılım ile tıp otoriteleri **Dr. Canan EFENDİGİL KARATAY** ve **Prof. Dr. Nuran YAZICIOĞLU** ile kalp sağlığı ve beslenme üzerine, yazarımız **Naşide GÖKBUDAK** ile romanları konusunda söyleşiler ve kitap imza günü düzenlendi. Bu toplantılara çok sayıda Elazıglı ilgi gösterdi.
10. 2014 yılında Elazığ Valiliği ve Belediye ile işbirliği oluşturularak Elazığ'da yapılan "**Kalkınma Kurultayı**"nın gerçekleştirilmesinde gerekli katkıyı vermeye çalıştık. Bununla ilgili olarak, Ankara'da ev sahipliğini üstlendik. Ayrıca 2017 yılında Elazığ'ın cazibe merkezi ilan edilmesi nedeniyle Milletvekillerimiz, Elazığ Valiliği, Belediye Başkanlığımız, Sanayi ve Ticaret Odası, Fırat Üniversitesi ve Kalkınma Ajansı ile birlikte organize ettiğimiz bir toplantıda yatırımcı ve iş adamlarımızı bir araya getirmeye çalıştık.

11. 04 Haziran 2016 tarihinde önemli bir buluşmayı gerçekleştirdik. Vakfımızla "**Türkiye – Çin Dostluk Vakfı**" Çin Halk Cumhuriyeti Büyükelçisi ve yetkilileri ile Elazığ'lı iş adamları ve bürokratlarımızla Belediye Başkanımız ve Milletvekillerimizi bir araya getirerek, Elazığ ve Çin Halk Cumhuriyeti arasında sosyal, kültürel ve ekonomik işbirliği oluşturmak adına önemli bir faaliyet gerçekleştirdik.

12. Çankaya Belediye Başkanlığı ile yaptığımız müşterek bir çalışma sonucu Ankara -Oran semtinde açılan **Çayda Çıra**

Parkı'na Çayda Çıra heykeli yaptırıldı. Söz konusu parkın açılışı 28 Kasım 2016 tarihinde gerçekleştirildi.

13. Fırat Üniversitesi öğrencilerinden oluşan bir gruba geliştirdikleri projelerle ilgili olarak üniversite-sanayi işbirliği yaratmak adına vakfımızda 2017 yılında bir toplantı düzenledik. Bu girişimci öğrencilerle Elazıglı sanayici ve iş adamlarımızı bir araya getirmek suretiyle geliştirilen projelerin hayata geçirilmesi adına buna öncülük etmeye çalıştık.

14. 10-13 Mayıs 2017 tarihlerinde Elazığ'da gerçekleştirilen “Doğumunun 100’ncü Yılında Fikret Memişoğlu” etkinliğine katılarak görüşlerimizi sunmaya çalıştık.
15. Vakfımız tarihi derinliği günümüzden 4000 yıl öncesine giden Harput’un “UNESCO Dünya Miras Listesi”ne alınması amacıyla Elazığ Belediye Başkanlığımız ile yürütmek üzere çok önemli bir projeyi gündeme getirdik. Hazırlanan müracaat dosyası **Kültür ve Turizm Bakanlığı Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü**’ne sunulmuştur. Bu faaliyet kapsamında 16.Mayıs.2017 tarihinde Paris’te UNESCO merkezinde ünlü tarihçi **Prof. Dr. İlber ORTAYLI**’nin da katıldığı bir konferans düzenlendi. Bu toplantıda Harput’un tarihi ve bütün yönleri en ince ayrıntısına kadar toplantıya katılan yerli ve yabancı konuklara ve basın mensuplarına anlatıldı. Bu konferansı Harput’un dünya miras listesine girmesinde bir kilometre taşı olarak değerlendiriyoruz. UNESCO’daki Harput oturumu yerel TV kanallarının yanı sıra ulusal TV kuruluşlarının Paris temsilcileri tarafından da ekranlara taşınmıştır.

Vakfımız tarafından bu konferans için hazırlanan, Elazığ’ın tarihi ve turistik beldelerinin tanıtımını içeren görsellerin yanı sıra yöresel ürünler de, gerek Paris’te ve gerekse de Kültür ve Turizm Bakanlığımızın temsilciliğinin de katıldığı Bordeaux’taki turizm fuarında şehrimizin tanıtımında katkıda bulunmuştur.

30 yıllık bir süreçte bugüne kadar Vakfımıza hizmetleri geçen değerli üyelerimize, yönetiminde sorumluluk üstlenen kişilere ve maddi-manevi desteğini esirgemeyen tüm hemşehrilerimize şükranlarımızı sunarken hayata veda etmiş üyelerimize Allhtan rahmet diliyor, onların bize bıraktığı bu mirası en iyi şekilde büyüterek gelecek kuşaklara bırakmanın heyecanını taşıyoruz. İnaniyoruz ki, Vakfımız gerçekleştirdiği faaliyet ve gerekse yapacağı aktivitelerle Elazığ’ı ve Elazığ’ın kültür ve sanatını tanıtma adına üstlendiği bu misyonu en iyi şekilde sürdürmeye devam edecektir.

ELAZIĞ THY SKYLIFE DERGİSİNDE

THY'nin aylık dergisi Skylife, her ay Türkiye'nin ayrı bir köşesini ve uçtuğu yurt dışı noktalarından birini sayfalarına taşıyor. Türk Osmanlı kültürünü, Türkiye'nin doğal güzelliklerini, gezilecek görülecek yerleri, tarihi mirasını, güncel aktiviteleri her sayısında genel fotoğraflar ile aktaran ve yıllardır yayın kalitesini koruyan Skylife'ın önümüzdeki aylarda yayınlanacak olan sayılarından birinde Elazığ tanıtılacak.

6 MİLYON YOLCUYA ULAŞIYOR

THY yolcularının seyahat boyunca ilgiyle okudukları dergi, 400 bin baskısıyla 6 milyon yolcuya ulaşmasıyla da önemli bir hedef kitleye hitap ediyor. Skylife dergisi turizm sektöründe önemli bir yere sahip olup, referans bir dergi özelliğiyle de ön plana çıkıyor. Türk Hava Yolları'nın uçak içi dergisi olan Skylife 1983'den günümüze Türkiye'nin ve dünyanın farklı noktalarına uçan kişilerin yolculuklarını değerli kılan bir yayın...

Son dönemlerde uygulamaya geçen, hem okuyan hem gezenlerin kütüphanesi haline gelen Sky Library ise 1983'ten günümüze tüm Skylife sayılarına erişimini sağlıyor. Ayrıca Sky Library Web, ios, Android ve Kindle ile daha fazla platform desteği ile tüm Türk Hava Yolları yayınları ve dergilerine, yönetim kitaplığı ve çocuk kütüphanesine erişimini çok daha keyifli hale getiriyor.

KÜLTÜREL VE GASTRONOMİ DEĞERLERİMİZ DE TANITILACAK

Her sayıda farklı bir ilin tanıtımını içeren derginin önümüzdeki aylarda yayınlanacak olan sayılarında Elazığ tarih, turizm, kültür ve gastronomisiyle ele alınacak. Şehir merkezi, Harput, Hazar Gölü, Hazar Baba Kayak Merkezi, Keban, Palu ve diğer ilçelerimiz gerek tarihi gerekse de turistik değerleriyle Skylife dergisinde tanıtılacak. İlimizin yöresel ürünleri (orcik, ağin leblebisi, pestil...) ile yöresel yemeklerimizden oluşan gastronomi dosyası ise başka bir sayıda yer alacak. Böylece Elazığ gerek tarih gerek kültürel gerekse de turistik değerlerinin yanı sıra gastronomisiyle de iki ayrı sayıda THY Skylife Dergisi'nde ayrıntılı bir şekilde tanıtılmış olacak. Derginin Türkçe ve İngilizce olarak yayınlanması yabancı turistte de hitap etmesi açısından önem arz ediyor.

Şüphesiz Harput'un UNESCO adaylık sürecinde İlimizin böyle bir çalışmada ayrıntılı bir şekilde ele alınması önemli bir avantaj sağlayacağı düşünülüyor. Vakfımız ile Elazığ Belediyesi işbirliğiyle ortak bir çalışmayla THY Skylife dergisinde, Elâzığ'ın tarihi ve turistik beldelerinin yanı sıra Çayda Çıra, Kürsübaşı gibi kültürel değerler ile Harput köfte, güveç, peynirli ekme, orcık ve Ağın leblebisi gibi gastronomi unsurlara da yer verilecek. Bu çalışma ile ilimizin Paris UNESCO Konferansı ile başlayan tanıtım atağına yeni bir halka daha eklenmiş olacak. 4 gün boyunca İlimizde çekimler ve röportajlar yapan Skylife dergisi ekibine Vakfımız Yönetim Kurulu Üyesi Vedat Kent eşlik etti.

1988

ELAZIĞ TANITIM GÜNLERİNİN ARDINDAN...

Vedat KENT

*Elazığ Kültür ve Tanıtma Vakfı
Yönetim Kurulu Üyesi*

5-8 Ekim 2017 tarihleri arasında Ankara'da, Elazığ Valiliği, Elazığ Belediyesi, Elazığ Kültür ve Tanıtma Vakfı ile Elazığ Kültür Derneği'nin ortaklaşa organizasyonu ile Atatürk Kültür Merkezi'nde "Elazığ Tanıtım Günleri" düzenlendi. Açılışını TBMM Başkanı Sayın İsmail KAHRAMAN'ın yaptığı ve bir çok siyasetçinin de gerek açılışa, gerekse de ziyaretçi olarak katıldığı Elazığ Tanıtım Günleri, Ankara'da yaşayan Elazıqlılar kadar Elazıqlı olmayanların da ilgi gösterdiği bir organizasyon oldu. Katılımın yoğun, esnafın memnun ve ziyaretçilerin de büyük beğenisini alan tanıtım günlerinde Elazığ adeta Ankara'ya taşındı.

Atatürk Kültür Merkezi'nde yer alan tüm standlar gibi, Elazığ Valiliğimiz ile Elazığ Belediye Başkanlığımızın standları siyasetçi, bürokrat, sanatçı, basın mensubu ve ziyaretçilerin adeta akınına uğradı. Belediyemizin standında sürekli olarak Kürsübaşı müzik ekibinin yer alması ve müziklerini icra etmeleri, bu alana olan ilgiyi haliyle artırdı. Burada yer alan müzik sunumunun dışında da açık alanda kurulan sahnede sanatçılar Elazığ müziğinin örneklerini ziyaretçilere sundular.

Tanıtım Günlerine katılmak için Ankara'ya gelen Elazığ'daki kurum ve kuruluş yöneticileri de, ziyaretçilere kendi görev alanlarıyla ilgili yaptıkları faaliyetleri anlattılar. İlçelerimizin tamamının katıldığı bu organizasyonda İlçe Kaymakamları, Belediye Başkanları ve kurum müdürleri de yine en üst düzeyde, ilçelerinin tanıtımını yapmaya çalıştılar.

Tabii burada, Elazığ Belediye Başkanımız Sayın Mücahit YANILMAZ'ın bir sözüne değinmeden geçemeyeceğim; "Elazığımızın tüm ilçeleri birbirinden değerli, her birinin farklı güzellikleri, ürünleri ve kültürleri bulunmaktadır ama ortak paydamız Harput'u, Harput kültürünün ve tarihinin bize sağladığı bir çatının altında olduğumuzu unutmamalıyız. Bu tarihi mirasın bize yüklediği misyonu ve sorumluluğu her zaman göz önünde tutmalıyız". Dolayısıyla, Elazığ Tanıtım Günleri de adeta bu tanıma uygun olarak Harput'un, tüm Elazıglılar tarafından tanıtılmasına da ev sahipliği yaptı.

Ana binanın dışında yani çadır olarak ifade edilen alanda da, genelde yöresel gıda ürünlerinin tanıtımını ve satışını yapan esnaf yoğun bir taleple karşılaştı. Peynir, Ağın leblebisi, dut kurusu, badem, ceviz, orcık, pestil, bal, kayısı ve daha birçok yöresel ürünün yanı sıra Elazığ-Harput mutfağının örneklerinden Harput köftesi, peynirli ekme, bumbar, işli köfte, dolanger ve daha bir çok yemek te ziyaretçilerin beğenisine sunuldu.

Harput mutfağının örneklerinden Harput köftesi, peynirli ekme, bumbar, işli köfte, dolanger ve daha bir çok yemek te ziyaretçilerin beğenisine sunuldu.

5-8 Ekim 2017 tarihleri arasında Ankara'da gerçekleştirilen Elazığ Tanıtım Günlerinin bir özelliği de yöresel ürünlerimiz için stant açan esnaflarımızın tamamına yakınının Elazıglı olmasıydı.

Bu tanıtım günlerinin önemli bir yönü de, ikinci günü akşamı yani 6 Ekim 2017'de MEB Şura Salonunda "Harput Senfonisi"nin icra edilmesiydi. Elazığ Kültür ve Tanıtma Vakfı, Çankaya Belediyesi ile Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın ortaklaşa düzenlediği ve Şef Bujor HOİNİC yönetimindeki Çukurova Senfoni Orkestrası, "Harput Senfonisi" ile dinleyicilere müzik ziyafeti çekti. Elazığ-Harput müziğinin batı müziğine uyarlanmasının bir eseri olan Harput Senfonisi, bu konserle Türkiye'de 4. kez müzikseverlerle buluştu. Dinleyicilerden büyük bir beğeni alan bu müzik şöleni televizyon kuruluşları

tarafından da canlı olarak ekranlara taşındı. Bu konserden sonra Vakfımız, "Harput Senfonisi"ni yurt dışına taşımayı hedefleri arasına almıştır.

Ankara'da gerçekleştirilen Elazığ Tanıtım Günleri'nde yerel basın kuruluşlarını ve çalışanlarını anmadan geçmek haksızlık olur. Fırat TV, Kanal 23 ve Kanal E televizyonları canlı yayınlarıyla tanıtım günlerini yurt içi ve yurt dışına anlık olarak aktardılar. Bununla beraber, Günışığı, Elazığ Fırat, Hakimiyet ve diğer tüm yazılı basın kuruluşları da yine gerek haberleriyle gerekse de röportajlarıyla tanıtım günlerinin adeta sesleri oldular. Yerel basının yanı sıra ulusal basınımızın da Elazığ Tanıtım Günleri'ne olan ilgisi üst düzeydeydi. Ulusal basın kuruluşları yöresel ürünlerimizi, müziğimizi ve diğer bir kültürel değerlerimizin çekimlerini yaparak, bu değerlerimizin gerek ekranlarda gerekse de yazılı basında yer almasını sağladılar. Böyle bir tanıtımın gelecek günlerde olumlu karşılıklarının olacağından eminiz.

Zaten, büyük şehirlerdeki tanıtım günleri, tanıtımı gerçekleştirilen illerin hem kültürlerinin hem de yöresel ürünlerinin gözler önüne serildiği bir buluşma noktası olarak ta tanımlanabilir. Dolayısıyla bu tür organizasyonlar, tanıtımı yapılan illerin vatandaşlarınınhasretlerini ve özlemlerini gidermelerinin yanı sıra, büyük şehirlerde yaşayan tüm insanların farklı bir ilin kültürünü görmeleri ve ürünlerini tanımaları, o ilin tanınmasına imkan vermesi açısından da önemlidir. Bu açıdan bakıldığında büyük şehir insanların önlerine kadar gelen bir kültürün tanıtılması hizmetidir, çalışmasıdır.

Biz de 2017 yılında, doğup büyüdüğümüz il olan Elazığ'ın kültürünü, ürünlerini ve diğer tüm yönlerini Ankara'ya taşımaya çalıştık. Bu organizasyonda emeği geçen tüm kurum, kuruluş ve yöneticilerimize teşekkür ediyoruz. Elazığ'ın yurt içi ve yurt dışında tanıtıldığı ölçüde kabuğunu kıracağına inanıyoruz.Bu tanıtım günlerinden sonra bizzat tanık oldum- Elazığ ve Harput'u görmeye giden kişilerin olması beni ziyadesiyle mutlu etti. Demek ki, güzel organizasyonlar doğru tanıtımlarve sonuçları ortaya çıkarabilmektedir. İnanıyorum ki, önümüzdeki yıllarda yapılacak olan Elazığ Tanıtım Günleri, yapmış olduklarımızın ışığında daha da gelişecek ve mükemmele yakın gerçekleşecektir.

Ankara'da düzenlenen Elazığ Tanıtım Günleri'nin yanı sıra, Harput'un UNESCO Dünya Miras Listesi'nde yer alabilmesi projesi de yine Elazığ'ın tanıtımı için son derece önem arz etmektedir. Elazığ Belediye Başkanımızın öncülüğünde, Elazığ Kültür ve Tanıtma Vakfı olarak yürüttüğümüz Harput'un UNESCO Dünya Miras Listesi çalışmaları, ilimizin uluslararası tanıtımı kapsamında önemli bir kilometre taşıdır. Bu proje kapsamında, 2017 Mayıs'ta Paris'te UNESCO Merkezinde düzenlenen ve birçok tanınmış tarihçinin de katıldığı Harput konulu konferans, Harput'un 4000 bin yıllık tarihinin tanıtılması açısından da önemlidir. Bu konferans gerek uluslararası basında gerekse de ulusal ve yerel basında geniş yer bularak, Harput'un adaylık sürecinde ve tanıtımda önemli bir misyon üstlendi. Bu proje neticesinde,Elazığ-Harput ve ülkemiz açısından hem yurt içi hem de yurt dışı tanıtımda önemli sonuçların ortaya çıkacağına inanıyoruz.

KENTSEL DEĞERLER VE ELAZIĞ

Prof. Dr. Ömer Faruk ÇOLAK

*OLES Center/İktisat ve Toplum
Dergisi Editörü*

I-GİRİŞ

Günümüzde kentler sadece ekonomik büyüklükleri ile değil, hangi alanda büyüdükleri ve kentin yaşam koşulları ile de değerlendirilmektedir. Örneğin bazı kentler ekonomik büyüklükleri küçük olmasın karşın, yaşam koşulları nedeni ile öne çıkmaktadır. Bundan dolayı kentlerin kimlikleri onların ekonomik olduğu kadar aynı zamanda kültürel, sosyal yapılarını da çağrıştırmaktadır.

Bazı kentler birkaç kimliğe birden sahip olabilirler. New York bir finans merkezi olarak ekonomik yapısı ile öne çıkmasına karşın, hem ABD'de, hem de dünyada aynı zamanda bir kültür kentidir. Bunu sağlayanda sahip olduğu tiyatrolar, konser salonları, müzeler, üniversiteler, yayınevleridir. Türkiye'de İstanbul da, New York gibi çok farklı kimliklere sahiptir. Yine Gaziantep bir sanayi kenti olduğu kadar, aynı zamanda müzeler kenti (kendileri de böyle ifade ediyor), gastronomi kenti kimliğini kazanmayı bildi.

Farklı kimlikleri üzerinde taşıyan ya da tek bir kimlikle de olsa öne çıkma becerisi gösteren kentler, doğal olarak ekonomik olarak da büyümekte, kişi başına GSYH'ları yükselmektedir.

II-ELAZIĞ'ın KENT KİMLİĞİ ÜZERİNE

Elazığ kent olarak yeni bir kent gibi algılansa da, aslında geçmişi Harput'a dayandığı için Türkiye'nin en eski kentlerinden birisidir. Bundan dolayı "kent", "kentli" kimliği birçok kente göre daha fazla yerleşiktir. Bu olgu Elazığ'ın kent mimarisinden, somut ve soyut kültürel değerlerine kadar yansımıştır.

Son yıllarda hızlı bir erozyona uğrasa da, Elazığ'ın geleneksel evleri, Anadolu'nun coğrafi teklifine karşı kültürel çeşitliliğini göstermektedir. Bu geleneksel evlerin benzerlerini İzmir'de, Ayvalık'ta, Yozgat'ta, Safranbolu'da, Kayseri'de, yani Anadolu'nun farklı yörelerinde görürsünüz.

Bu kültürel doku Elazığ geleneksel müziğine/türkülerine de yansımıştır. Bir Elazığ türküsü dinlediğinizde adını bilmeseniz de, ilk defa da duyuyor olsanız da, biraz müzik kulağınız gelişmiş ise, bu türkü Elazığ türküsüdür diye bilirsiniz. Bu ayrışmanın altında iki neden yatmaktadır:

-İlki tekniktir, yani türkülerin belli makamlara sahip olmasıdır. Bu çok az yöre türküsünün sahip olduğu bir değerdir.

-İkincisi ise müzik eğitimidir. Elazığ ülkemizin en eski müzik eğitimi verilen kentlerinden birisidir.

Buna benzer örnekleri çoğaltmak mümkündür. Dolayısıyla Elazığ bir "Kültürel Değerler Kenti"dir. Kent böyle bir birikime sahip olmasına rağmen, bunu günümüzde ekonomik varlığına yansıtamamaktadır. Dünya'da böyle değerlere sahip kentlere özel kültürel geziler yapılmakta, kent bir taraftan tanıtılırken, aynı zamanda bu keşfin ekonomik kazanımı da kente kalması sağlanmaktadır. Bu tür kentler arasında Viyana, Prag, Milano, Budapeşte sayılabilir.

Elazığ böyle bir birikime sahip iken, 2017 yılının Ocak-Kasım döneminde kenti sadece 3.385 yabancı turist ziyaret etmiştir. Yerli turistin kente kalma süresi ortalama olarak 1,58 gün, yabancı turistin ki ise, 2,64 gündür. Bu süreler oldukça düşüktür.

Tablo: Kişi Başına GSYH , Yeni seri, (ABD Doları),

	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Türkiye	8 980	10 560	11 205	11 588	12 480	12 112
Elazığ	5 914	7 061	7 312	7 686	8 108	7 749
Gaziantep	5 613	6 657	7 173	7 445	8 519	8 591

Kaynak: TUİK, http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1075 kullanılarak düzenlenmiştir.

Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesinde ekonomileri hızlı büyüyen iller oldu. Gaziantep ve Elazığ bu iller arasında sayılabilir. Ancak bunların hiçbirisi kişi Başına GSYH'da Türkiye ortalamasına erişememiştir. Bunun temel nedeni de GSYH'nın sektörle yapısından kaynaklanmaktadır.

Elazığ ekonomisinin sektörel yapısına baktığımız da hizmetler sektörü ağırlıklı olduğunu görmekteyiz. Tarım ve sanayinin payları hemen hemen eşittir. Hizmet sektöründe katma değeri yüksek alanlara yönelmesi kent GSYH'sına olumlu yansıdığı gibi, kent kimliğinin derinlik kazanmasına da neden olacaktır.

III-SONUÇ

Elazığ, daha hızlı ve nitelikli büyümeye potansiyeli olan bir kenttir. Küresel iklim değişiminin yarattığı etkilerde gözönüne alındığında, bu büyümenin aynı zamanda çevre dostu olması gereklidir. Bundan dolayı mevcut ekonomik yapı da değişime gitmek, hizmet sektöründe yeniliklere yönelmek doğru tercihler olacaktır.

Bu çerçeve de aşağıdaki şu önerileri yapmaktayız:

- Coğrafi konumu, doğası ve eğitim altyapısı nedeni ile henüz Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgesinde, başka bir il tarafından doldurulmayan kongre turizmine ağırlık verilebilir. Fuar turizmi de yine bu çerçevede değerlendirilebilir.
- Yine gastronomi turizmi bir başka seçenek olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu alanda aile işletmelerine öncelik verilmeli, böylece kadınların işgücü piyasasına katılımı da sağlanmalıdır.
- Yüksek öğretim çeşitlilik sağlanmalı, kentimizde vakıf üniversitesi kurulması teşvik edilmelidir.
- Yabancılara kente ilgisi çekebilmek için festivaller düzenlenmeli. En az Fransızlar ve İtalyanlar kadar iddia sahibi olduğumuz üzüm ve üzüm ürünlerine yönelik festival düzenlenmelidir. Bu konuda Batı ülkelerindeki kentlerle kardeş olunmalı, bu festivaller birlikte yapılmalıdır. İtalyan'da Toscana, Fransa'da Nantes, Macaristan'da Budapeşte ilk öne çıkan kentlerdir.
- Kentimizde devlet tiyatrosu bulunmaktadır. Bunun yanında opera ve bale genel müdürlüğünün salon açması için girişimde bulunulmalıdır.
- Belediyemiz bir kent orkestrası kurmalı ve bu orkestra düzenli konser vermelidir.
- Elazığ daha çok Batı'ya, Avrupa Birliği'ne açmak için projeler yürütülmelidir.

Unutmayalım, Türkiye'deki tüm kentler hep batıya doğru büyümektedir.

DERLEYEN: PROF. DR. MUSTAFA NECMİ İLHAN

TABİP TUĞGENERAL NİHAT İLHAN 1924-2016 KENDİ KALEMİNDEN ÖZGEÇMİŞİ

Hacı Nuri ve Necibe İLHAN'ın (ALHANZADE) altı çocuğunun dördüncüsü olarak 1924 yılı Temmuz ayında Harput'ta doğdum. İlkokulu Atatürk İlkokulu'nda, ortaokul ve liseyi Elazığ Lisesi'nde okudum.

1944 yılında liseyi bitirip İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi'ne Askeri Tıp Öğrencisi olarak kaydımı yaptırdım. 1951 yılı Haziran ayında Tıp Fakültesini zamanında ve derece ile bitirdim.

1951-1952 yılları arasında Ankara Gülhane Askeri Tıp Akademisi'nde (GATA) Tabip Stajyer Teğmen olarak staj yaptım.

1952 yılı Haziran ayında Tabip Üsteğmenliğe yükseltildim ve kıta hizmeti için Zonguldak 29. Bağımsız Ağır Uçaksavar Topçu Taburu'na atandım.

3 yıllık kıta hizmetimin bitiminde 1955 yılı Ekim ayında Ankara GATA Hariciye Kliniği'nde asistan olarak çalışmaya başladım.

1956 yılında Mürüvvet Hanım ile evlendim. 1957 yılında İhsan Murat ve 1959 yılında Kutsi isimli iki oğlum dünyaya geldiler.

1958 yılında Genel Cerrahi Uzmanı oldum, Yüzbaşılığa terfi ettim ve aynı klinikte başasistan olarak göreve başladım.

Başasistanlığımın bitiminde 1960 yılı Temmuz ayında ABD Washington DC.'ye gönderildim. Washington'da Walter Reed Army Medical Center, Ortopedi ve Travmatoloji Kliniği'nde 2 yıl süreyle çalıştım.

1961 yılında Binbaşılığa terfi ettim.

1962 yılı Ağustos ayında yurda döndüm. Aynı yıl Eylül ayında Haydarpaşa Askeri Hastanesi'ne Genel Cerrah ve Ortopedist olarak tayin edildim.

20 Mart 1963'te Kıbrıs Türk Kuvvetleri Alayı Baştabipliği ve Cerrahlığı'na tayin edildim. Aynı gün özel uçakla Kıbrıs'a giderek göreve başladım. Kıbrıs'a ilk başta eşimi ve oğullarımı götürmedim.

1963 Mayıs ayında 3. oğlum Hakan dünyaya geldi.

1963 yılı Aralık ayında "Kanlı Noel" de Makarios ve EOKA'cı Grivas, huzur ve düzeni bozma gayretine girdiler. 18 Aralık Perşembe günü Türk Kuvvetleri Alayı teyakuz durumuna geçti. Aynı gece Alaya görevimin başına gittim. Müteakip günlerde Alay, Gönyeli'ye intikal ettirildi ve bizler ilkokulu revir haline getirerek, çevreden gelen yaralıları tedavi ettik.

24 Aralık 1963 Çarşamba gecesini Kumsal'daki evimin dış kapısının kilidi Rumlar tarafından taranmış, Rumlar evimize girince, eşim 3 oğlumuzu yanına alarak banyoya sığınmış, çocuklarımızı küvete koyarak vücudunu üzerlerine siper etmiş, ben cephede yaralıları tedavi ederken eşimi ve evlatlarımı şehit etmişler. Sivil bölgede yapılan bu hain saldırıdan birkaç gün sonra haberim oldu..

27 Aralık 1963'te şehit eşim ve 3 oğlumun cansız bedenlerini ve yaralı Türkleri, Türk Silahlı Kuvvetleri'nden tahsis edilen iki uçakla Anavatan'a getirdim. Yaralıları GATA'ya gönderildi. Şehit eşim ve çocuklarımızı Elazığ Askeri Şehitliği'nde toprağa verdim. Onları yalnız bırakmamak için tayinimi Elazığ Askeri Hastanesi'ne istedim ve Şubat 1964'te Elazığ'da göreve başladım.

1966' da Yarbay, 1968' de Albaylığa terfi ettim.

1964' ten 1977 yılına kadar Elazığ Askeri Hastanesi'nde 14 yıl süreyle Genel Cerrah ve Ortopedistlik, 9 yıl süreyle de Baştabiplik yaptım. Hobilerim bu hastanede tahakkuk etti. Arkadaşlarımla birlikte hastane arazisine çok sayıda çam ağacı diktik. Çevreyi ve hastane binasını her zaman temiz tuttuk. Hastaneye gelen hastaları sevgiyle kucakladık, dertlerini giderdik. 14 yılda 8.000 ameliyat yaptım. Muayenehanemde, doğup büyüdüğüm, ekmeğini yediğim, havasını soluduğum memleketim evlatlarına bilgi ve gücüm yettiğince sağlık desteği verdim. Bu arada Muş- Varto, Bingöl, Palu, Van ve Diyarbakır- Lice depremlerinde çalıştım.

Mazisi şan ve şeref dolu Türk Silahlı Kuvvetleri'nin bir mensubu olarak disiplin, vatan sevgisi depremlerde çalışırken bizim başarılı olmamızı sağladı.

1970 yılında Elazığ'da İzzetpaşa Sağlık Ocağı doktoru Tülay Hanımla evlendim.

1971 yılında oğlum Mustafa Necmi doğdu.

1977 yılı Ağustos ayında Tabip Tuğgeneralliğe terfi ettim ve ailemle birlikte Ankara'ya geldim. Ankara 600 Yataklı Mevki Asker Hastanesi'nde 2 yıl Başhekimlik; Kara Kuvvetleri Komutanlığı Sağlık Daire Başkanlığı'nda 3 yıl Başkanlık yaptım.

1978 yılında kızım Ayşe Şebnem doğdu.

1982 yılı Ağustos ayında emekli oldum.

Emekli olduktan sonra 1984-1989 yılları arasında Başbakanlık Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu'nda 5 yıl süreyle Genel Müdürlük yaptım. Bu süre içinde Türkiye'de mevcut kreş, çocuk yuvası, yetiştirme yurdu ve huzur evlerini her yıl ziyaret ettim.

1986-1992 yılları arasında 6 yıl süreyle Başbakanlık Küçükleri Muzır Neşriyattan Koruma Kurulu'nda üye olarak görev yaptım.

1992 yılından beri hiçbir yerde çalışmamakta tüm zamanımı aileme ayırmaktayım. Halen Ankara'da Eşim Doktor Tülay, Kızım Başkent Üniversitesi Tıp Fakültesinde Öğretim Görevlisi Doktor Ayşe Şebnem, Oğlum ve Gelinim Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesinde Profesör Doktor Mustafa Necmi, Doçent Doktor Sevil, Torunlarım Nihat Demirhan ve Defne ile birlikte yaşıyorum.

E.Tbp.Tuğgeneral Nihat İlhan 23 Kasım 2016'da evinde Hakkın Rahmetine kavuşmuştur. Cenazesi Elazığ İcadiye Askeri Şehitliğinde 25 Kasım Cuma günü doyamadığı evlatları ve eşinin mezarlarının yanında toprağa verilmiştir.

2018'e GİRERKEN

Naşide GÖKBUDAK

Saniye, dakika, saat gün ay ve yıl zamanın ölçüleri veya zamanın boyutları. Peki zaman diye bir şey gerçekten var mı? Bence yok. İnsanların hayatlarını kolaylaştırmak, disipline etmek, tarihi bilmek ve tarih oluşturmak ve hatta hayatın her yönünü kolaylaştırmak için, kayda alabilmek için var olması gerekliliğini, yaşama plan ve program getirmesini sağlamak, geçmiş ve gelecek kavramını oluşturmak ve bunu hayatımızın her anında kullanabilmemiz için tasarlanmış çok yerinde ve faydalı somut olmasa da soyut ve gerekli bir kavram. Elle tutulamayan, gözle görülemeyen bu kavram bütün bu tanımlamalara rağmen bence en kıymetli servettir. Çünkü boşa harcanmış olan birçok şey yerine konabilir. Ancak zamanı yerine koymak mümkün değildir. Yaşanan her an tükenmiştir. Geri getirmek, yerine başka bir anı yerleştirmek imkânsızdır. Bu yüzden hep söylediğim şu cümleyi yineleyeceğim. "Zamanınızı harcadığınız an, onun karşılığında yaşam içinde kullanabileceğiniz bir şeyler elde ediniz. Bu para olmayabilir ki bence gerekli olsa da onun çok çok önünde olan değerler vardır. Bilgi gibi, yaşamın içinde olmak, hatta o andaki mutluluğu yaşamak en azından anı olarak saklamak da bir kazançtır." İşte bu yüzden her romanımda okuyucunun hoşça vakit geçirmesi öncelikli olsa dayaşam için bazı bilgileri, tarihi, insan olmanın gerekliliğini ve erdemlerini serpiştirmeye çalışırım.

Gerçi konumuz bu değildi. Yeni yılın gelişi neden insanlar için bu kadar önemli? Çünkü her yeni yılda yeni umutlar yeşerir. Bu umutlar insanın içinde, kendi duygularını, kendi hayallerini koruyabilmeleri içindir. Ben yaradılış olarak hiçbir şeyi uçta yaşamadım. Ama kendimce her yeni yılı kutlamaya çalıştım. Ne yazık ki her geçen yıl bu kutlayışların şevki azaldı. İnsanların zor geçen hayatları sevinci, umutları, hayalleri, duygu yönünü zayıflattı. 1960 yıllarına kadar iyiye giden insanlık, insan olmanın erdemlerini kaybetmeye başladılar. Irk, din, dil ve hepsinden önce menfaatin peşine düşerek bazensadece erdemlerini değil, insanlıklarını da unuttular. İşte bunu düşündükçe içim öylesine acıyor öylesine canıyor ki anlatması çok zor.

Benim dikkatimi çeken ve üzüntü duyduğum bir konu daha var. Müslümanlığı kimseye vermeyen, bazı gericiler tarafından yıl başını kutlamakla, İsa'nın doğumunu kutlamak kavramını iç içe öyle bir soktular ki, zaman zaman insanların bundan korktuğunu gördüm. İsa'nın doğumu belli değil. Günyayılbaşından bir hafta evvel doğmuş. Tabii ki kesin değil. Ve ben hiçbir Müslümanın "İsa'nın doğumunu kutluyorum." Diye bir laf ettiğini veya imada bulunduğunu görmedim, duymadım. İnsanlar yeni bir yıla girerken kavuşamadıkları hayallerini, umutlarını belki de artık yaşayamadıkları bazı duygularını bulabileceklerini umut ederler. Bütün bunlardan vaz geçmeden ve şu anda bin bir sıkıntı içinde kutlamaya çalıştıkları yıl başlarını tuhaf yorumlarla karartmayın. Bırakın bir kaşık pilav ile eğer sofralarına koyabilmişlerse bir hindi budunu rahatlıkla yutsunlar, gözlerini kapadıklarında da yeni yılda beklemeyi umut ettiklerini, olmuş gibi yaşasınlar. Mesela evlerine rahatlıkla ekmek getirecek bir işlerinin olduğunu, çocuklarını seçebildikleri çağdaş ve eğitim seviyesi yüksek okullarda okuttuklarını, olmadık sebeplerden hapiste yatan yakınlarının yanlarında olduğunu, Türkiye'de demokrasinin tam olarak yerleştiğini ve birçok güçlü devletin önüne geçtiğini, buğdayını, fasulyesini kendi vatanında yetiştirdiğini hayal etsinler. Yıl başı kutlamaları da birçok insanın umutlarının yeşerdiği sayılı günlerden biri. Her şeye rağmen tüm milletimin yeni yılını kutluyor, hayallerinin gerçek olmasını diliyorum.

Sizlere yedi sekiz yıl evvel bir yılbaşı günü yazdığım şiirimi gönderiyorum. İşte aşağıdaki şiiri yazacak yaşa ve ümitsizliğe girmeden bir ölçü içerisinde kutlayacağınız ne varsa lütfen kutlayın.

Ben yılbaşını niye seveyim?
Ben yılbaşını niye seveyim?
Eğer aşklar hasrete, nefrete
İdealler boş hayallere
Güzellikler har olmuş güllere
Dönüşüyorsa
Simsiyah saçlarımda aklar
Cildimde kırışıklıklar oluşuyorsa
İçimde heyecanlar yerine
Bin bir türlü endişe uçuşuyorsa
Ben yılbaşını niye seveyim?
Güneşe rağmen dünyam karanlığa
Sohbetler endişe ve hastalığa
Heyecanlar durgunluğa
Coşkular yorgunluğa
Dönüşüyorsa
Ben yılbaşını niye seveyim?
“Her yaşın bir güzelliği var” diyenler
En büyük yalanı söyleyenler
Sevmem için tek sebep gösterin bana
İnanırsam belki mutlu bakabilirim
Bundan böyle yılbaşlarına.

KAZIM KARABEKİR'İN ANILARINDA KEBAN

Cem BAYINDIR

Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün silah arkadaşlarından olan ve Kurtuluş Savaşının kahramanlarından Kâzım Karabekir Paşa, askerlik yaşamı boyunca büyük başarılar kazanmış ve bu başarıları sonucunda belki de Türkiye'nin bugünkü kuzeydoğu sınırlarını çizen bir komutan ve siyasal bir kişiliktir.

Bulgarca, Fransızca, Almanca, Rusça gibi birçok dil bilen ve yaşamı boyunca birçok kitap yazan Kazım Karabekir Paşa'nın Birinci Cihan Harbiyle ilgili anılarını anlattığı yapıtlarından ikisi "**Birinci Cihan Harbini Nasıl İdare Ettik?**" adlı kitabı ve "**Günlükler (1906-1948)**" adlı anıdır. Söz ettiğim kitapların içinde yer alan Keban'ın geçmişini ilgilendiren, bizim yer adlarımızı, camilerimizi, maden ocaklarımızı, insanımızı, mezarlıklarımızı da anlattığı bölümleri aktaracağım:

ARAPKİR'E YÜRÜYÜŞ (20 OCAK 1918-20 Kânunusani 1334)

Yollar hakkında aldığım malumata göre (Mezre-Keban Madeni) mekkâre (kiralanan yük hayvanı) ayağı ile on iki saat sürermiş. Oradan Arapkir'e kadar da on saat tutarmış. Kışın bizim de atlarımızla fazlasını yapmaktığımız mümkün olmayacaktı.

19 İkcikanunun sabahleyin yedide Mezre kolordu askerlik dairesinden atlı olarak hareket ettik. Maden'e 05.45'de geldik. Yani itibarı müddetten bir saat bir çeyrek kısa zamanda. **Mezrea'danCib'e** kadar şose, ötesi araba güzergâhı. **Çakmak Yokuşu** karla örtülü. Buradan sonra yol boyunca **Ortahan** adında adi bir binadan başka ne köy var, ne pınar. Maden'e iki saat kala da yol bir boğaza giriyor. Ve güzergâh kayalıktır. Yüklü araba zorlukla geçer ve tamire muhtaç hale gelir.

Keban Madeni ağaçlıklar arasında bir kasabacık. 150 ev kadar. 50 ev kadar da harap Ermeni evi var. Birkaç Rum evi de bozulmamış duruyor.

Madenlerde faaliyet yok. Buradaki Rumlar eski maden amelesi imiş. Maden Camii, kubbeli ve zarif bir tipte: **1210'da (1794) Kör Yusuf Ziya Paşa yaptırmış.** Bu zat sonra sadrazam da olmuş. Caminin bir de kütüphanesi ve yüzden fazla cilt kitabı da var.

Buradaki maden gümüş ve kurşun imiş. Yusuf Ziya Paşa zamanında pek zengin imiş. Madenin keşif tarihi: 1170 (hicri) imiş. 1213 (1797) tarihinde sadrazam olan Yusuf Ziya Paşa'nın sadaretine tarih olarak **meşhur müverrih Sururî** tarafından "**Padişah madende buldu mührüne layık güher(cevher)**" mısraı söylenmiş. Fakat 1290'da (1874) masrafı çok oluyor diye tatil olunmuş. Madenin garip bir surette meydana çıktığı rivayet olunuyor: Güya bir Arapkirli hayvaniyle geçerken, hayvanı sırt üstü yatıp kaşınmış, semerin kaşına bir parça girmiş. Arapkirli Harput'a gittiği vakit bu parçayı kuyumculara göstermiş: Gümüş demişler. Bu suretle maden meydana çıkmış!

Yolların ayrıldığı yere **Darağacı** adı verilmiş: Vaktiyle burada **Kabakçı Mustafa Paşa** adında biri de valilik yapmış. Bir gün hayvanın çingırağı rahatsız etti diye sahibi olan kiracıyı burada çardağa gerdirmiş. Bu paşanın mezarı da **Kalhane** karşısında. Eskiden padişahlar nasıl vezirlerinin boynunu vurdurursa paşalar da kendilerini rahatsız edenlerini uçururlarmış! Gerçi burada çingırağı hayvan çalmış, fakat parsayı bile her zaman çalan toplar mı ya? Ceza da böyle çalana verilmemiş.

Sabahleyin hareketten önce manzarası pek hoş olan camiyi ziyaret ettim. Kapısı üstünde şöyle yazı var: **(Maşallah, Amlehu Tosyalı Kurşuncu Molla Ahmed 1211)** Cami bir yıl daha evvel yapıldığına göre kurşunları döşeyen bu usta kendi işinin tarihini yazmış. **Cami mükemmel bir eser.** Fakat kütüphanesi bakımsız bir halde. Hatıra olarak buradan birkaç maden parçası aldım. Burası hakkında bilenlerle biraz daha görüştüm. İlk zamanlarda gümüşün dirhemi (44) paraya kadar mal olurken 1293 (1877) Rus harbi sıralarında (4) kuruşa kadar fırlayınca masrafı korumamış, yüz üstü kalmış.

Kasabanın mektebi, çarşısı orta halli. Havası ağır. Yazın pek sıtmalımı. Ahalinin dalakları bundan dolayı büyükmüş. Suyu kuyulardan içiyorlar, kireçli ve lezzeti fena. Fırat ırmağı yakın, suyu da tatlı; fakat filtresiz olduğundan temiz değil. Pek az kimseler de suyu buradan getirirlermiş. Fırat'a yarım saatte gidilip geliniyormuş: Yol, bir yokuştan inip çıkmaktan ibaretmiş.

Kasabayı dolaştım. Sokakları paçavra, kemik vesaire ile kirlenmiş, berbat bir halde! **Büyük camiden başka tahta minareli bir cami daha var. Şerefesi harap. Eski, asırlar görmüş kabirler yıkılmış, kemikler meydana çıkmış.** Az himmetle kabristanın etrafına bir duvar çekilip kabirlerin üzerine de biraz toprak atılırsa hem ölümlere karşı mecbur olduğumuz hürmet vazifesi yapılmış, hem de havadaki vahametinin sebeplerinden biri ortadan kaldırılmış olurdu. Ortalıktaki paçavraların yakılması, kemiklerin de gömülmesi suretiyle kasabanın havasının yarı yarıya iyileşeceğini halka, memurlara anlattım ve kaymakam beye de bu işe hemen himmet

etmesini söyledim. Camiin ve kendimizin yol kıyafetiyle fotoğraflarımızı çektirdikten sonra veda ederek atlara bindik. Refakatimdeki zabitler pek üşüyor üst üste iki kaput giyiyorlardı. Hava gittikçe sertleşiyordu.

Saat dokuzda büyük bir kayıkla **Fırat ırmağını geçtik.** Bu esnada Fırat boyunca üç yıl önce Halep'ten Bağdat'a gidip geldiğimi ve Dicle boyundaki Irak muharebelerini hatırladım.

Geçitten sonra şose yokuşa tırmanıyor. Fakat bu da başkaları gibi yapıldıktan sonra tamir görmemiş. **Denizli adında şirin bir köyün içinden geçtik.** Sağımızda açıktan kalan **Saracık** da hoş bir köy.

Saracık hizasına kadar Fırat vadisinde kar yoktu. Sırtlara çıkınca başladı ve hemen 40 santimetre kalınlığında idi. Az sonra bir metreyi buldu. **Harac karakolunda** öğle yemeğini yedik. Buradan sonraki **Dişdirik Düzlüğü** dehşetli kar içinde. Bereket versin ki hava sakin ve güneşli. Fırtınalı bir havada berbat bir yer olacağı belli. Yük hayvanları karı bir karış kadar çökerterek bir iz açmış fakat çok yeri merdivenleşmiş ve buz halinde. Yaya yürümeye mecbur kaldık ve çok zorluk çektik. Üstelik güneş de battı ve ortalık karardı. Hele ne ise biraz ay ışığı var..."

Resim bölümünde, Kazım Karabekir'in Günlükle kapak sayfası ve kendi elleriyle çizdiği Keban Yusuf Ziya Paşa Camiinin karakalem resmi var.

Saygılar sunuyorum.

20 Kânunusanî'ye ait resim: Kitabedeki yazı: "Maşallah amelehü Tosyalı Kurşuncu Molla Ahmed, 1211"

ASLI 'GAKGO'DUR! GAKKOŞ DEĞİL GAKGOM!

Sevim (Anagür) KOYUNOĞLU

Elazığ'ın kendine özgü şivesi ve kelime zenginliğinin güzelliği, Elazığ için büyük bir ayrıcalıktır.

Gakgo, porik, orcik, mozik, kortik, aluça, payam, eşbabiye... Aklıma ilk gelenler arasında.

Sanki ağızımıza Meksika kakaosuyla üretilmiş bir parça nefis godiva çikolata almışız gibi mutluluk veren, tebessüm ettiren sözcükler.

Her kelime farklı bir kapıyı aralıyor, anılarımı çağırıyor, duygularıma dokunuyor, içimi ısıtıyor.

Elazığ'ın sosyo-kültürel yapısı içinde önemli yeri ve anlamı olan, gakgo kelimesine takılıp kalıyorum...

Bugün gibi anımsıyorum çocukluk yıllarımı. Nur içinde yatsınlar amcalarım babama, "gakgo" derlerdi. Hatta babamın girdiği ortamlarda ayağa kalkarlardı.

Bizim kuşaklar iyi bilirler; gakgo kelimesi, yaygın biçimde ağabey anlamında kullanılsa da içeriği saygı, güven, minnet ve mertlik gibi erdeme ve karaktere dayalı güçlü bir anlam zenginliğine sahiptir.

Ne yazık ki günümüzde, gakgo sözcüğünün anlam derinliğinin yeterince algılandığından emin değilim...

Küçük bir araştırma yaptım:

Türk Dil Kurumu'nun Büyük Türkçe Sözlüğü'nde ve Türkiye Türkçesi Ağızları Sözlüğü'nde, gakko kelimesinin karşılığı, kardeş.

Fırat Üniversitesi öğretim görevlisi Prof. Dr. Ahmet BURAN'ın açıklamasında:

(Orta Asya kökenli öz Türkçe bir kelime olduğu;

Çağdaş Türk Lehçeleri ile Türkiye Türkçesi ağızlarında, "akraba, baba, ata, ağabey" anlamına geldiği;

Elazığ yöresi ağızlarında, "kan akrabalığı" bağı içinde özel olarak ağabey anlamında kullanıldığı;

Aile ya da sülale içinde ve yakın çevrede sevilen, sözü dinlenen, yaşlı ve saygın kimselere de, "gakko" diye hitap edildiği;

Küçük erkek kardeşine, "gakkom" diye hitap eden bir kız kardeşin onu yücelttiği, ona güvendiği, ağabeylik makamına lâyık gördüğü;

Ayrıca Elazığ yöresinde yiğit, er, mert, delikanlı, dürüst, babayiğit, itibarlı kişi ve dost anlamında kullandığı...) belirtiliyor.

Açıklamalar ışığında bir örnek vermemiz gerekirse, İzmir'de meydana gelen terör saldırısında canı pahasına teröristlere engel olmaya çalışan, Elazığlı babayiğit polis Fethi Sekin kelimenin tam anlamıyla bir gakkodur.

Ayrıca nur içinde yatsın tarih, kültür ve özellikle folklor çalışmalarıyla Elazığ'a büyük hizmetlerde bulunmuş, değerli hukukçu Fikret Memişoğlu, Harput Ahengi adlı eserinde, Harput şivesini farklı kılan ses ve sözlerin, Türkçe Oğuz ve Çağatay lehçelerinden gelen sözcükler olduğunu yazıyor.

Pekitarih derinliklerinden gelen gakkö sözcüğü, nasıl oldu da gakköş oldu?

Üstelik de Elazığ'ın simgesi haline getirildi!

İster gakköş deyin, isterse gakkö, bu kelime sözlüklerde yer almıyor. Fakat ne yazık ki deyişlerde ve türkülerde derya deniz, almış başını gidiyor...

Yani, gakkö kelimesi yerine, gakköş kullanılmasında ve kelimenin simgeleşmesinde sanatçıların, dolayısıyla türkülerin rolü çok büyük!

Aslına bakarsanız müzik insanlarının, eserlerine yerel tema ve renk katma arayışında, yüreklerinin sesini dinlediklerini fakat kelimenin özünü değiştirdiklerinin farkında olmadıklarını sanıyorum. Farklı bir ifadeyle, gakkö yerine gakköş kullanmanın kelimenin naturasına ters düşüşünün bilincinde olmadıklarını düşünüyorum...

Bir parantez açıp kelimenin özünden nasıl uzaklaştırıldığını örneklerle açıklamaya çalışalım:

Kesin bir tarih verilememekle birlikte çok eski Elazığ türkülerinde aşağıdaki, "Hüseyin Türküsü"nde görüldüğü gibi gakkö sözcüğüne rastlanıldığı halde gakköş ifadesine rastlanılmamaktadır.

Hüseyin'in altı deppo
Kuşlar öter peppobeppe
İhtisapta Hasan gakkö

Ayrıca asırlık Elazığ türkülerinde özel isimler ya Ahmed, Hakkı, Aliye, Güllü gibi yalın halleriyle ya da Henno, Şavkı, Hafo gibi yerel kısaltmalarla ifade edilir.

Özetle tarihi Elazığ ağızında aşağıdaki örneklerde de görüldüğü gibi ne özel isimlerin ne de cins isimlerin sonuna "ş" sesi eklendiğine rastlanmaz.

Hafo'm Kayabaşı'nda	Begler içmiş coşuyor	Oy Henno, Henno, Henno
Kalem oynar kaşında *	Düğün dağlar aşıyor *	Eller kınalı Henno
Yanıp tutuştu Şavkı	Ahmet sen seni kolla	Gözler sürmeli Henno.
Kül oldu genç yaşında.	Hayro'nlüver taşıyor.	

Ancak bir hususa daha açıklık getirmemiz gerekiyor:

Günümüzde nasıldır, bilmiyorum! Uzun yıllar öncesinde Elazığ'da adı Mehmet olanlara Mamo, çocuklara ise bir sevgi göstergesi olarak kelimenin sonuna "ş" harfi eklenerek, Mamoş denildiğini o dönemleri yaşayanlar anımsarlar. Ne var ki özel isim ya da cins isim olsun kelime sonuna getirilen bu "ş" sesi anlamdaki saygınlığın kaldırılması ve de saygı mesafesinin daraltılması demektir. Zira çocukluğunda Mamoş olan biri itibar kazanınca anında Mamo Ağa olur. Yani saygın birinin isminin sonuna "ş" sesi eklenmesi olası değildir.

Tekrar ifade etmemiz gerekirse bu küçük istisnanın dışında tarihi Elazığ şivesinde özel ya da cins isimlerin sonuna, “ş” harfi eklendiğine rastlanmaz. Dolayısıyla cins isim olmakla birlikte, gakgo da bir hitap sözcüğü olduğundan bu kapsamda değerlendirmek gerekir.

Bu açıklamalar ışığında sanıyorum türkülerde, gakgo yerine gakgoş kullanan sanatçıların, sözle sesin yani edebiyatla müziğin uyumunda müziğe imgesel zenginlik kazandırmak ya da kelime vurgusu ile müziklerinde kalıcı coşku ve heyecan yaratmak gibi inandırıcı nedenleri vardır.

Şüphesiz ki müzik hayatın ritmi ve evrensel bir değerdir. Elazığ türküleri de coğrafyamızın, kültürümüzün ve de duygularımızın dili, sesi ve ahengidir. Sanatçılarımıza teşekkür borçluyuz...

Fakat keşke eserlerinde zamanda yok olan öz Türkçe tarihi Elazığ ağız kelimelerin büyüklü gerçekliğini de koruyabilselerdi...

Elazığ'ın simgesi, gakgoş değil de aslına uygun olarak, gakgo ya da gakkom olsaydı...

Umarım yargıma katılırsınız...

Konuyu, son dizesini yazıma başlık olarak seçtiğim, “Gakgoma Diyem” adlı şiirin son iki dördlüğü ile değerli sanatçı Fatih Kısaparmak'ın, “Orcik İsterem, Bastug İsterem” adlı türküsünden, aklımda tutabildiğim dizeleriyle noktalamak istiyorum.

Gel tanı gakgonu mert adamdır o
Haksızın önünde sert adamdır o
Namerde, nanköre dert adamdır o
Ona gakgo demek, boş değil gakkom.

Abi, ağa demek gakgonun özü
Doğrusu dururken yamultma sözü
“Gakgoş” dedikçe sen asılır yüzü
Aslı “gakko” dur, gakkoş değil gakkom!

*

Ne olurdu değerli sanatçı Fatih Kısaparmak aşağıdaki bu güzel mısralarda gakgoş yerine gakko ya da gakkom; Doğu Anadolu coğrafyasına ait olmakla birlikte Elazığ şivesinde olmayan, “isterem” yerine de, “istim” sözcüğünü kullansaydı...

Orcik isterem, bastug isterem,
Işgın isterem, çedene isterem,
Pişot isterem, kıynak isterem gakgoş
Çok öskedim Elazığ'a gitmek isterem
Aluçta isterem, küfte isterem, ternebi isterem,
Eşbabiye isterem, kelecoş isterem gakgoş
Harput'tan Mezire'ye bakmak isterem,
Toy düğünde çayda çıra yakmak isterem gakgoş.

Harput Makûs Talihini Yeniyor; HARPUT UNESCO YOLUNDA

S. Hürrem AKSOY

Ankara Vali Yardımcısı

Harput ecdat kaniyla yoğrulmuş, kadim kültürümüzün mayalandığı, doğduğumuz, değerleriyle yetişip hikâyeleri ile büyüdüğümüz mübarek topraklar... Uzun zamandır Elazığlılar, hatta onun dostları terk edilip harap olmuş Harput'un bu hâline çok üzülüyordu. Her vesileyle hakkında çokça konuşup ama çok az iş yaptığımız, yapabildiğimiz Harput nihayet bu makûs talihini inşallah yeniyor. Çünkü, Harput UNESCO yolunda!

Bunları söylerken bugüne kadar Harput için çalışıp gayret edenlere haksızlık ettiğimi sanmayın lütfen. Zira birçok vali, belediye başkanı, akademisyen ve Harput sevdalısının gayretlerine şahidiz. Harput'la ilgili birçok şey yapıldı, yapılmaya çalışıldı, çalışılıyor. Geline bu noktada geçmişte yapılan bu gayretlerin payı büyüktür. Emeği geçen herkesi hayırla anıyoruz. Ancak mevcut durumdan büyük ölçüde memnun olmadığımız da görülüyor. Nedenleri hakkında çok şey söylenebilir ama hepsi bir yana, tamamen terk edilmiş ve harap olmuş bir yeri yeniden ayağa kaldırmanın hiç de kolay iş olmadığını kabul etmek lazım. Çünkü herkesin bir şeyler yapması gereken bir alan; bir şey eksik olsa, biri işini az yapsa, birinin imkânı olmasa yetmese, bizim tabirle biri çıgızlık etse küsse diğerlerinin eli kolu bağlanır, çaresiz kalır. Yani Harput hep her türlü olumsuz etkiye doğrudan açık, nazik bir ortam içinde oldu. Bu sebeple birçok teşebbüs, beklenen veya umulan başarıyı elde edemedi. Şüphesiz daha başka sebeplerde vardır.

Ama bu defa durum farklı; başarısını Harput Senfonisi Konserleri'nde kanıtlayan Elazığ Kültür ve Tanıtma Vakfı, musiki alanında da sağladığı bu başarıyı, Harput'un UNESCO Dünya Miras Listesi'ne sokmak için tekrarlamak istiyor. Müzikte ahengi yakalamak kolaydır, bu iş ona benzemez denilebilir! Ancak Vakıf daha şimdiden Elazığ Belediyesi ve yerel basınla yaptığı bir dizi çalışmayla kalmayıp Paris'e yaptığı çıkarmayla coşku ve heyecan sağlamış, oluşturduğu sinerjiyle bizlere o güveni vermiş, göz doldurmuştur.

Bilindiği gibi UNESCO, Dünya Kültürel ve Doğal Mirasının Korunmasına Dair Sözleşme çerçevesinde Uluslararası önem taşıyan ve bu nedenle takdire ve korunmaya değer doğal oluşumlar, anıtlar ve sitlere "Dünya Mirası" statüsü tanınmaktadır. Amaç, bütün insanlığın ortak mirası olarak kabul edilen evrensel değerlere sahip kültürel ve doğal varlıkları dünyaya tanıtmak, toplumda söz konusu evrensel mirasa sahip çıkacak bilinci oluşturmak ve çeşitli sebeplerle bozulan, yok olan kültürel ve doğal değerlerin yaşatılması için gerekli işbirliğini sağlamaktır.

Sözleşmeyi kabul eden üye devletlerin UNESCO'ya başvurusuyla başlayan ve Uluslararası Anıtlar ve Sitler Konseyi (ICOMOS) uzmanlarının başvuruları değerlendirmesi sonunda tamamlanan bir işlem dizisinden sonra aday varlıklar Dünya Miras Komitesinin kararı doğrultusunda bu statüyü kazanmaktadır.

Müracaatı gerçekleştirilen Harput'un uluslararası boyuta yani UNESCO'ya taşınması, Dünya Miras Listesi'ne girmesi önemli bir hedefdir. Uzun olması beklenen bu süreçte birçok çalışma yapılacak, imkânlar elde edilecektir. Ancak en önemli kazanım; Elazığ'da kişi, kurum ve kuruluşlar arasında işbirliğinin sağlanması suretiyle Harput için birlikte çalışma yapabilme başarısı olacaktır.

Tüm bu gayretlerden beklenen; Harput'un, kadim kültür ve medeniyet değerlerimizin ortaya çıkarılıp ayağa kaldırılması ve hayatımızı güzelleştirip zenginleştirmesidir. Bunun için de başta restorasyon ve yeniden üretme çalışmalarına kaynak sağlanması ile Harput'un dünya turizm haritası ve destinasyon alanları listesinde yer alması önemlidir. Tabii ki bu çalışmalar sırf tarihî eserlerin restorasyonu veya yeniden yapımı şeklinde olmayacak, kültürümüzün birçok değerini gün yüzüne çıkaracaktır. Mesela vakıflarımız bunların en önemlilerinden biri olur sanırım. Öyle ki Osmanlı Medeniyeti'nin bir vakıf medeniyeti olduğunu kabul ederiz. Kanadı kırılan kuşun bakımını yapmak, yerdeki tükürüğe kül atmak gibi amaçlarla vakıfların kurulduğunu hep söylenir. Harput'ta da bunun örneklerinden şüphesiz var ama birçoğundan haberdar değiliz. Bunlardan bir tanesini sizlerle paylaşmak isterim. Bu Harput Sara Hatun Camisi'nin tuvaletlerinin temizlenmesi ve önündeki meydanın süpürülmesi için Yukarı Huh Köyünden Alaybeyzade'nin Ahmet Ağanın kurmuş olduğu vakıftır. Bu vakfın ne zaman kurulduğunu henüz bilmiyoruz. Ancak 1864 yılında Alaybeyzade'nin çocuklarından biri olan Hüseyin oğlu Mustafa Ağa'nın vakfı yönetmek için zamanın kadısından karar aldığı için aşağıdaki belgeden böyle bir vakfın olduğunu anlıyoruz.

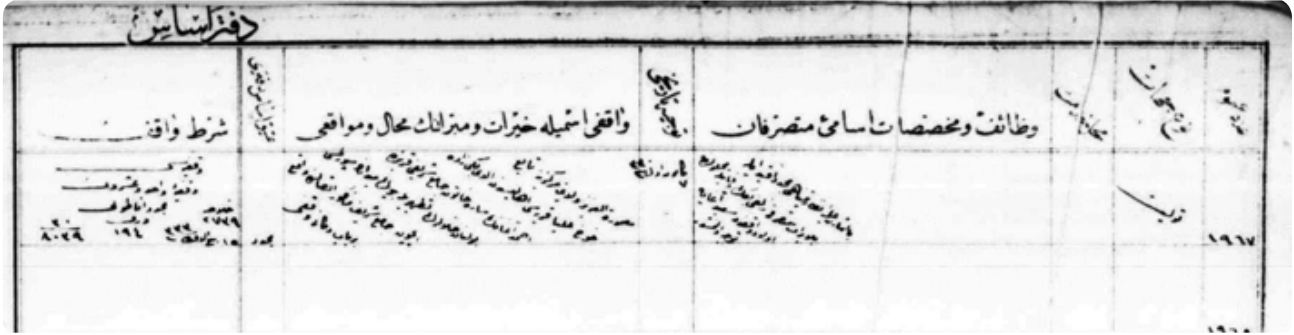
Yukarı Huh Köyünden Alaybeyzade Ahmet Ağa, Harput meydana bulunan bir dükkânını vakfederek bu dükkânın geliri ile Sara Hatun Camisi'nin tuvaletlerinin temizlenmesi ve önündeki meydanın süpürülmesi istemiştir. Vakıf işlerini evlatlarından birinin yapmasını belirlemiştir. Buna ilişkin sicil kaydı ve orijinal metin aşağıdadır.

Elazığ Şerriye Sicilleri 7232-21 Sayfa 130 (5 C.ahir 1281)

Medine-i Harput kazası kurasından Hoh-ı ulyâ karyesi (Yukarı Huh Köyü) ahalisinden ashâb-ı hayratdan Alaybeyzade müteveffâ Ahmet Ağa'nın hayatında Harput esvâkında meydanda vâkim alumulhudûd bir bab dükkânı mülkünden ihrâc ve vakf-ı sahih-i şeri ile vakf ve habs ve galle-i şerriyesini Sara Hatun Camii şerifi kurbunda olan helaların tathiriyle Meydanın süpürülmesine şart ve tayin ve tevliyetini dahi hayatda kendisine badelfatevad-ı evlad-ı evlad-ı zükurunun ekber ve erşedinetahiss etmekle vakf-ı mezburun evladından ve karye-i mezkure ahalisinden olup, vakf-ı merkuma tevcih-i hâkim-i şerileba hüccet mütevellî olan Ebubekir Ağa ibn-i Mehmet bundan akdem fevt olmakla yerine mütevelliliknasb ve tayini lazım geldiğinden karye-i merkume sakinlerinden vâkıf-ı merhum-ı mezburun evladından ekber ve erşed ve müstakim ve dindar olub umur-ı tevliyetini ruyete kadir idüüzeyl-i vesikada mektubu'l-esami müslimin olan ve evlad-ı saire ihbarları ile zahir ve mütehakkık olan işbu baisu'l-vesika Mustafa Ağa bin Hüseyin nam kimesneyi hakim-i muvakkî-i sadr-ı kitab tuba lehu ve hüsne meâb efendi hazretleri vakf-ı merkuma mütevellî nasb ve tayin buyurdularında ol dahi ber minval-ı muharre tevliyet-i mezkureyi kabul ve hizmet-i lazimetinikemayenbağî edaya teahhüdteğînma vaka bittalebketb olundu. Fi 5 Cemaziyelahir sene 1281. (5 Kasım aralık 1864 M.)

Aşağıdaki kayıt ise aynı vakıfla ilgili 1914 yılına ait Vakıf Yeni Şahsiyet Defteri kaydı ve bir başka Şerriye sicilinden alınmıştır. Alaybeyzade Ahmet Bey'in evlatlarından olan Mehmet Said bu vakfı yönetmeye ehil olduğuna dair bir karardır. Yani vakfın yöneticisi olmuştur. Ne yazık ki Said Ağa'nın çocukları böyle bir vakfın varlığından haberdar değiller. Çünkü Said Ağa, 1915 yılında genç yaşta vefat etmiştir. Kardeşi yoktur. Üç oğlu var ama en büyüğü on iki yaşındadır. Dolayısıyla bağlantı kopmuş ve bu hizmet sürdürülememiştir.

ŞAHSİYET KAYIT ÖRNEĞİ

DEFTER NO	HİZMET TÜRÜ	VERİLEN ÜCRET	GÖREVLİ ADI	TEVCİH TARİHİ	VAKFIN ADI / HAYRATININ BULUNDUĞU YER	VUKUAT (Yapılan İşlemler)
200/230/1967	Tevliyet	-	Bakanlığın talimatıyla yeniden kayıt ile beratsız mutasarrıfı Zülfü Bey'in ölümü üzerine boşalan bu göreve vâkıfın evlatlarından Said Ağa atanmıştır.	7 Kanun-ı evvel 1330 20.12.1914	Mamuretülaziz vilâyeti merkezine bağlı Hoh-ulyâ köyü ahalisinden Alaybeyzade Ahmed Ağa'nın Sara Hatun Camii Şerifi yakınında bulunan helaların temizliği ile büyük meydanın süpürülmesi için anılan Camii şerifin bitişiğinde bulunan bir adet dükkânı vakfı	Vakfiyesi: Vakfiye-i vâhid ve işrûnmücedded Anadolu Varak: 194 15 Rebiulewel 1333 Hülâsa: 2739 Kuyud: 30/8039

Bu küçük bir örnek bile Harput'la ilgili yapılacak ne çok işin olduğunu bize gösteriyor. Aslında Harput'ta ve Harput'la ilgili kim bilir daha bilmediğimiz ne değerlerimiz vardır. Bu bilgiler büyük ölçüde Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün ve Tapu Kadastro Genel Müdürlüğü arşivinde veya Şer'îye Sicillerinde yahut Osmanlı Arşivi'nde okunup yayınlanmayı bekliyor. Öte yandan bir çok tarihi eser Harput Kalesi dahil hamam, cami ve minareler gibi eserler bakımı yapıp onarılmayı bekliyor. Belki bir çoğu da toprak altında bulunup gün yüzüne çıkarılmayı, ayağa kaldırılıp ortaya konmayı bekliyor. İşte tüm bunların yapmak için vakit geldi diyebiliriz. Bunun için de herkese önemli görevler düşüyor. Bu çalışmalar ilerleyip belge ve eserlere ulaşıldıkça, Harput ihya ve inşa edildikçe ecdadımızı ve memleketimizi daha çok sevecek ve bundan daha çok mutlu olacağız. Onun için bu süreci çok önemsiyoruz. Yöremize ve insanımıza çok şey katacağına inanıyoruz.

Yukarıda bahsettiğimiz vakıf bizzat kendi dedelerim tarafından kurulan bir vakıf ama böyle bir vakfın varlığından bizlerin bilgisi yoktu. Tamamen tesadüf denilebilecek bir şekilde haberdar olduk. Bunun için Harput Dijital Kent Arşivini (HADİKA) hazırlayan hemşehrimiz Hilal Aydemir Bey'e teşekkür ediyorum. Memnuniyetimi tarif edemem. Artık Harput benim için daha başka anlamlar da ifade ettiğini söyleyebilirim.

Netice itibarıyla UNESCO yolunda Harput yeniden imar, ihya edilirken yeni eserler ortaya çıkacak, bilgi ve belgelere ulaşılabilecek. Bunları görmek ve paylaşmak için ülkemizin farklı yörelerinden insanlar ve yabancı ülkelere insanlar Elazığ'a gelecektir. İnsanımız bu güzelliklere sahip olmanın haklı gururunu yaşarken birçok insanımız turizmden elde edeceği gelirlerle refah ve mutluluğunu artıracaktır. İşte bunun içindir ki böylesine güzel, hayırlı bir hizmetin verilmesinde emeği geçenler, tarihte ve milletimizin gönlünde hak ettikleri yeri alacaktır. Bu sebeple Vakıf Başkanı Mehmet Çağlar Bey'e ve Belediye Başkanı Mücahit Yanılmaz Bey'e şimdiden teşekkür ediyoruz. Emeği geçen ve geçecek olan herkesten Allah razı olsun.

FİKRET MEMİŞOĞLU

Ali ÖZCAN

İstanbul-Elazığ Kültür ve Dayanışma Vakfı Başkanı

Elazığ; duygunun, inancın, vefanın, sazın-sözün, oyanın, nakışın insanla harman olduğu yerdir. Elazığ kültürü, çok renkli ve çok motifli bir mozaiktir adeta, her dönemde gelip geçenlerin kendinden bir şeyler kattığı...

Kültür; inançlar, duyular, düşüncüler, heyecanlar, eserler bütünüdür. Bu maddi ve manevi eserler bütünü, kuşaktan kuşağa aktararak geleceğe taşınır. Elazığ'ın renkli simalarından avukat, halk bilimci, şair ve yazar Fikret Memişoğlu bunu; yani kültürü taşıma işini büyük

Mıgı, Hoğu gibi ova köylerinden üzümünü satmak için Elazığ'a inen köylüler, sabaha karşı yola çıkarlardı. Fikret Amca'nın evinin önünden geçerken, saat 4'te, 5'te onun ışığının yanık olduğunu gördüklerini, o saatlere kadar çalıştığını söylerlerdi. Derin bir hukuk bilgisine sahip olmasına rağmen, büyük şehirlerde avukatlık yapmak dururken, Elazığ'a hizmet etmeyi yeğlemesi takdire şayandır. Memleketim Elazığ için Fikret Memişoğlu bir şans ve zenginliktir.

bir istekle ve özveriyle başarmış kişidir. Belleklerde bölük pörçük yaşayan, kültürümüze ait sözlü eserleri bir değil, birçok kişiden dinleyerek ve tespit ederek kayda geçirmiştir. Böylelikle bu eserler, günümüze dek unutulmadan gelebilmiştir.

Elazığ'ın yine tanınmış simalarından Aydın Güven Gürkan'ın ninesi Perçençli Hayriye Hanım ile köyleri, mezarları dolaşip yörenin türkülerini, mayalarını yerel halkın ağzından dinlemek yoluyla teybine kaydetmiştir. Çoğu Fuzuli'nin aruzla yazılmış şiirlerinden oluşturduğu "Harpüt Ahengi"ni 10 yıl süren bir çalışmayla kaleme almıştır. Hafızamda gayet canlıdır; Fikret Amca (ben öyle hitap ederdim) akşam evine dönerken, yanında kâatibi Mazgirtli Hıdır Amca ile birlikte bize uğrar, babam Rıza Özcan'a bu çalışmalarını heyecanla anlatırdı.

Kendini bu yola adanmış bu halk kültürü ve edebiyatı âşığı insan, bu arada çok sayıda kişinin de bu alana yönelmesinde kılavuz olmuş, onları yetiştirmiştir. Ben de hayatımın çok kısa bir döneminde de olsa, onun rahle-i tedisinden geçme şansını yakalamış biriyim. İlkokuldayken, sanırım 9 yaşlarındaydım, kurduğu bir halk oyunları ekibinde yer aldım ben de. Bizi hazırladı, çalıştırdı ve ulusal bir yarışmaya katılmak üzere İstanbul'a götürdü. 1950'lerin başlarındayız, İstanbul'u ilk kez görüyorum ve bu yarışmada ikinci oluyoruz. Bunun o yıllarda, bir Anadolu kentinde yaşayan biz çocuklar için nasıl bir önem taşıdığını, nasıl ufkumuzun sınırlarını zorladığını, nasıl bir özgüven aşıladığını bir düşünsenize. Bugün hala heyecanla anımsadığım anılarımdandır bu. Kendisinin aziz hatırası önünde saygıyla, minnetle eğilmeyi borç bilirim. Ruhu şâd olsun.

“YOLCU”NUN YOLUNDA HARPUT AHENGİ

Nil MEMİŞOĞLU

Amcam Rüzgar Memişoğlu'ndan o telefonu aldığı gün yaşadığım heyecanı sanırım tek bir sıfat ile tarif etmem mümkün değil. İçimden bir ses 'Toparlan, işte dileğin oldu, Elazığ'a gidiyoruz' diyordu. Hep gururlandığım, bir o kadar da kendisine borçlu hissettiğim dedemi, O'na ilham veren,kanı, canı, ruhu olarak nitelendirdiği, hayranlık duyduğu memleketini tanımaya, onu yaad etmeye gidiyordum. Ardından babam Seçmen Memişoğlu aradı. Hemen Şener Bulut'u aramamı söylüyordu. Manas Yayıncılığın Yayın Koordinatörü, vatanına ve tüm değerlerine sahip çıkan, son derece ciddi, titiz, detaycı ve de babacan bu kişi 'Doğumunun 100. Yılında Fikret Memişoğlu' Sempozyumu'nun gerçekleşmesi için çalışmalarına başlamıştı. Sayın Naci Onur Hocanın da 12. eseri olan ve dedemin hayatını anlattığı 'Av. Fikret Memişoğlu Hayatı, Şiirler ve Hakkında Yazılanlar' çalışması ışığında gerçekleşecek etkinlik sayesinde rumuz 'YOLCU'yu hep takip edeceğim yolculuk başlamak üzereydi. Dedemin doğduğu topraklara gidiyordum, onun izini sürmeye. Onunla, kökenimle birleşmeye...

11 Mayıs Perşembe 2017, 15:00 suları

Elazığ'a ayak bastık. Babam bir anda "Kanal 23"e geçti ve Elazığ şivesine sarıldı ve bir "oh" çekerek soludu şehrinin havasını. Babamı hiç bu kadar mutlu görmemiştim. Hemşehrileriyle bir arada olup Elazığ şivesiyle sohbet ediyor ve gülümsüyordu.

Bizi Doç. Dr. Hüsamettin Kaya karşılamıştı. Babam ve Rüzgar amcamla birlikte başladılar anıları, havadisleri yarıştırmaya... Onlar anıları yaad ederken ben de elimde defterim duyduğum her anıyı kaydetmeye çalışıyordum. Ardından ağabeyim Fikret Can Memişoğlu ile birlikte ara sokakları turlamaya koyulduk. Ben bir taraftan gördüğüm kişilerle göz teması kurmak ve selamlaşabilmek çabasıdayken bir taraftan da ağabeyimle 8 köşeli kasketli kişileri görmeyi umuyorduk.

17:00 suları

Otelin lobisinde kürsü başını adeta aratmayacak nizamda büyüklerim ve akrabalarımla bir aradayım. Manas Yayıncılık ekibi de orada. Dedemi anmak için gelmiş pek çok insan. Pek çoğu ile yüzyüze tanışmıyorduk belki. Ama o akşam ve devamında tanıştığım kıymetli hemşehrilerimin hepsiyle aramdaki bağ dedem sayesinde çok hızlıca kurulacaktı.

Şener Hoca ve sevgili Muhammet Yalçın Azizoğlu ile programın üzerinden geçiyoruz; her şey en ince detayına kadar düşünülmüş. Bize sadece tüm kalbimizle orada olmak düşüyordu.

12 Mayıs Cuma 09:30

Fırat RTV Salonunda yerimizi aldık. Arif amcam hariç tüm kardeşler - halam Salkım, amcalarım Güçmen ve Rüzgar – bir arada. Dedemin hayatını alanında uzman hocalardan ve sanatçılardan dinleyecek olmaktan ötürü oldukça mutluyum. Etrafımı izlemeye devam ediyorum. Seko Mahallesi gençleri, folklorde omuz omuza durmuş babam ve arkadaşları ard arda anılarını canlandırıyorlar. Birden tanışmak için can attığım çok kıymetli sanatçı Lokman Tasalı beliriyor. Elini öpmek için hemen yanına yanaşıyorum. Gözlerimiz dolmuş sarlıyoruz, sonra kendisi gibi sanatçı olan yeğeni Nihat Tasalı geliyor yanımıza, elinde dedemin adına imzaladığı Fırat Dergisi ile. O anda fark ediyorum ki benim için Elazığ'da geçireceğim her an bundan farksız olacaktı.

Ve konuşmalar başlıyor. Alanında uzman çok kıymetli hocalar ve sanatçılar dedemin icraatlarını farklı oturumlarda bir bir inceliyorlar. Ardından dedemin Doğan Sever tarafından bestelenen şiirleri değerli sanatçı Naci Sönmez tarafından seslendiriliyor. Elbette ben de tüm bunlara gözyaşlarımla eşlik ediyorum. Fikret Memişoğlu'nun bir parçası olup da yaptıklarının zerresine ulaşamamanın verdiği his omuzlarımda ağırlaşıyor ama aynı zamanda da ayaklarım yere bir o kadar da sağlam basmaya çalışıyor. Bu sorumluluğu taşımanın bilincinde olmayı iliklerimde hissediyorum.

Öğle suları:

Fırat Üniversitesi Radyosu Program yapımcısı ve de sunucusu Sevgili Sibel Topuz'la keyifli bir sohbe koyuluyoruz. Üniversite öğrencilerine ulaşacak olmanın verdiği heyecanla ben yine göz yaşlarıma hakim olamıyorum. 8 Köşeli Kasketin gençler tarafından neden eskisi kadar sahiplenilmediğini konuşuyoruz. Gururla hala Ankara sokaklarında taktığım kasketin bizi özümüze ve atalarımıza bağlayan önemli bir sembol olduğunda hemfikiriz. Değişime/modernleşmeye yok sayarak değil, aksine kadınlarımız tarafından da sahip çıkılarak ancak olabileceğini temenni ederek sohbetimizi sonlandırıyoruz.

12 Mayıs; Elazığ Devlet Klasik Türk Müziği Korosunun Elazığ Belediyesi Kültür ve Kongre Merkezi'nde gerçekleştirdiği eşsiz konseriyle son buluyor.

13 Mayıs Cumartesi, 09:30

Artık şehrin tarih şahikası Harput'un tepesindeyiz. Şehri Harput'un tepesinden, dedemin yazılarında belirttiği; '... yemyeşil ovayı, renk renk ve perde perde açılan dağları seyrederken de gönlünün açıldığını' hissederek görebilmeyi arzu ediyorum ama her şehir de olduğu gibi Elazığımız da 'modernleşme ve kalkınma' adı altında ne yazık ki tarihi yapılarını koruyamamış, yerine şehrin yapısına yakışmayan ve göz estetiğini bozan yapıların dikilmesine izin vermiş. Şehir kimliklerini yok ederek, tek bir görünüm 'kazandıran' bu yapılar sizce de bizleri köklerimizden koparmıyor mu? Sonraki nesillere sadece fotoğraflarda bırakılan anılar sizce yeterli mi? Tüm bu sorular kafamda dedemin Harput'ta bulunan mezarına toplu ziyarette bulunuyoruz. Yurduna olan hayranlığını mezar taşına yazdırdığı bu beyitle bir kez

daha gözler önüne seriyor; 'Ölmeden kalbimi gömdüm bu mübarek yurda, arayan kabrimi er geç bulur ancak burada'. Kabir ziyaretlerimiz Elazığ kültür sanat dünyasının mihenk taşları olan Hafız Osman Öge, Enver Demirbağ ve Paşa Demirbağ ile devam ediyor.

13:00 suları

Programımıza harfiyen uyarak kendimizi Elazığ'ın muhteşem tarihi Kapalı Çarşısı'nda bulduk. İl Kültür ve Turizm Müdürü Ahmet Demirdağ tarafından ağırlandığımız bu harika çarşıda hem lezzetli peynirli ekmeğimizi yiyoruz hem de Elazığ türkülerimizi - 'Elaziz Uzun Çarşı (Bağrıyanık ve Kesik Hoyrat Meşki)' - kıymetli sanatçılarımızdan dinliyoruz; Orada yaşadığım duygu yoğunluğunu ancak bir şair olsam aktarabilirdim sanırım. Dedeme ve Elazığ'ın değerlerine bağlılık ve hürmet besleyen bu kadirşinas halkın arasına girdiğimizde her birine ayrı ayrı sarılmak istiyorum. Sırf Memişoğlu'nun torunu olduğum için beni görünce ayağa kalkan 80'inin üstündeki nur yüzlü beyefendinin önünde ne yapacağımı şaşırıyor ve hemen ellerinden öpüyorum.

Ardından Anadolu İletişim Meslek Lisesi Yasemin Açık Stüdyosu'na dahil oluyor ve çocuklarının ve torununun gözünden Fikret Memişoğlu'nu konuşuyoruz. Bizlere sunulmuş ve hafızamızdan hiçbir zaman silinmeyecek bir an daha yaşıyoruz.

15:00 suları

Hemhâl olmanın ne demek olduğunu bana kazandıran Elazığdaki son günümüz. Çok sevgili Cengiz Öz ile birlikte Hazar Gölü'ne (Gölcük) doğru yola çıktık. İşte karşımızda tüm ihtişamı ile bizi karşılayan Hazar. Zaman o anda duruyor adeta. Cengiz ağabey bizi oradan Esenbağlar'a götürüyor, 'Buraları Toskana yapacağız' diyen, toprağına olan borcunu, onun nimetlerini dünyaya tanıtarak ödemek isteyen kişilerin evinde ağırlanıyoruz. Tepeden Hazar'a bakıyoruz, dedemin 'Leman gölünden daha güzel bir göl görmek ister misiniz?' diyerek İsviçre'den gelen misafirlerini Hazar'a getirmesini konuşuyoruz... Misafirlerinin onun hakkını teslim etmesini anlatıyorlar bana... "Gerçekten gölünüz Leman gölünden güzelmış! Leman Gölü'nde ufuk, bu kadar geniş ve gök bu kadar yüksek değil. Buranın suyu, oradan daha temiz ve gölün rengi daha ışık ışık. Önce biz size hak vermedik amma şimdi haksızlık ettiğimizi anlamış bulunuyoruz." Dedem bunun üzerine bir yazısında şöyle der; 'bu görüş bir gerçeğin ifadesidir. Bu gerçeğe kani olmayanların birkaç gün misafirimiz olmalarını özler ve yollarını gözleriz...'

Av Seçmen, F. Can, Rüzgar ve Nil Memişoğlu

20:00 suları

Elazığ Belediyesi Kültür Park'ta devam eden F. Memişoğlu etkinliklerin sonuncusu olan Çaydaçıra Şöleni'ndeyiz. Etkinliği Elazığ Kültürünün mihenk taşlarından Elazığ Folklor ve Turizm Derneği (EFTUD) Başkanı Bünyamin Eroğlu kendise ait olan "Elaziz Başka" şiiri ile açıyor;

*Kulak ver arkadaş gelen şu sese
Arap baba dene büyük nefese
Kurmuşlar bir ilim dolu medrese
Vatanın elleri çok güzel amma
Gakgoşlar diyarı Elaziz başka.*

Gece sayın Tasalı'nın, Elazığ için yazdığı Marş ile devam ediyor. Ardından babamın da aralarında olduğu Dik Alay muhteşem müziği ve tüm estetiğiyle bizi mest ediyor. Merhum babasının resminin önünde, O'nun öğrettiği şekilde çocukluk arkadaşlarıyla babamı izliyorum. O anda etkinlikte emeği geçen tüm dostlarımıza bize bu anı yaşattıkları için bir kez daha şükranlarımı paylaşıyorum.

Son olarak sevgili Muhammet'in sürprizi sayesinde gecemiz daha da şenleniyor; Hocası Şener Bulut'un doğum gününü birlikte kutlama mutluluğuna nail oluyoruz.

14 Mayıs Pazar

Geçmişimizin bizlere sunduğu değerlerimizi anlamamız ve bizden sonraki nesillere aktarmamız gerektiği bilincile dönüş yolundayız. Söylemek isterim ki Şener Hoca öncülüğünde bu etkinliğin gerçekleşmesini sağlayan tüm büyüklerim üzerlerine düşen görevi hakkıyla yerine getirmiş olup; bizlere bundan sonra düşen görev ise bu değerlerimize sahip çıkmak olacaktır. Kültürümüz yani kimliğimiz toplumsal birliğimizin en büyük teminatı olup, sıkıca tutunmak zorunda olduğumuz yegane değerimizdir.

Sözlerimi dedemin çok kıymet verdiği ve Hasibim diye seslendiği kuzeni rahmetli Hasip Memişoğlu'nun dedem için kaleme aldığı bir yazısından alıntı yaparak sonlandırmak istiyorum; "... Yunan mitolojisinin yüzyılları aşır yaşamaya devam edebilmesini Homer'in iki eserinin ("İlyad ve Odise") yazılmış olmasına bağlıyor tarihçileri. Fikret Ağabeyin eserlerinin "Harpu – Elazığ Mitolojisi"nin kaynakları ve referansı olabileceğinin hayal ederken aldaniyor muyum acaba? Sanmıyorum..."

'Yolcu'nun yolunda yürüyen tüm vatan sevdalılarına en derin saygı ve sevgilerimi iletiyorum.

ELAZIĞ'DA TURİZM POTANSİYELİ

Öner DEMİREL

Orman Yüksek Mühendisi
İşletme Ekonomisi Uzmanı

Konumuza açıklık kazandırmak amacı ile önce bir soruya cevap aramamızda fayda var.

Gezgin (turist) bir yöreye veya beldeye niçin gelmek ister?

Yeni yerler doğal güzellikler görmek için,

Yeni tadımlar tatmak için (gurmeler)

Dini ve kutsal yerleri ziyaret etmek, görmek için (inanç turizmi)

Tarihi eserleri görmek, uygarlıkları incelemek için,

Ata toprağı, baba ocağını ziyaret için,

Spor gösterilerini izlemek, başta futbol olmak üzere at yarışları, kayak ve güreş yarışmalarını seyretmek için,

Şimdi akla gelen bu soruların Elazığ yönünden kaçına cevap verilebilir. İnceleyelim.

Hazar Gölü, Keban Baraj Gölü, Hazar Baba kayak tesisleri, Buzluk Mağarası, Harput kente yenigelen bir yabancı için görülebilecek yerlerdir.

Yöresel yemekler bakımından Elazığ zengin bir mutfığa sahiptir. Özel Şavak peyniri ile yapılan peynirli ekmek, suda haşlama içli köfte, Harput (iri) köfte, sırım ,patila , keşkek, döğme çorbası, Elazığ'a özgü otlu tarhana çorbası,

Çerez yönünden Elazığ' ın özel cevizli sucuğu (orcik) dut ve üzüm pestili, ulugala dutu, Ağın leblebisi, kabak çekirdeğı, çedene (menengiç) kahvesi, dibek kahvesi, kısaca bir gurme için Elazığ bulunmaz bir kenttir.

Harput 4000 yıllık tarihi, Urartulardan başlayıp, Bizanslılar, Safeviler, Akkoyunlular, Selçuklular Osmanlılara uzayan uygarlıkların yarattığı eserler görülmeğe değer. Başta kale (Süt kale) olmak üzere, camileri zarif minaresiyle Sarahatun, 1156 yılında yapılan Ulu Cami ve onun yüzyıllara meydan okuyan eğri minaresi (Pisa kulesine rakip) Çeşmeleri Üç Lüleli, Meydan Paharları tarih severler yönünden bulunmaz yerlerdir.

Harput evliyalari Arap Baba, İmam Efendi, Üryan Baba, Beşik Baba, Murat Baba, Ankuzu Baba, inanç turizm açısından cazip ve görülecek ziyaret edilecek yerlerdir.

Harput, geçmişte Ermeni, Süryani, Musevi azınlıkların kalabalık olarak yaşadığı, buna bağlı olarak HARPUR KÜLTÜRÜ adını alan ortak kültüre büyük oranda katkıda buldukları biliniyor. Bu azınlıklardan başta Fransa, ABD, olmak üzere İsveç, Norveç Belçika'ya giden aileler çoktur. Bu ailelerin çocukları torunları ata toprağı baba ocağını ziyaret etmek isterler.

Spor gezgincilerine sportif faaliyetleri izleyenlere gelince, başta futbol olmak üzere spor yarışmalarının günümüzde EKONOMİK BİR OLAY a dönüştüğü bilinmektedir. Nitekim Elazığspor süper ligde mücadele ederken FB, GS, BJK, TS Maçlarına İstanbul'dan, Trabzon'dan gelen seyirci yanında çevre iller Bingöl Tunceli Diyarbakır ve Malatya'dan çok seyirci geldiğı görülmüştür. Yatılı gelenlerin yanında gününbirlik gelen sporseverlerin kentın ekonomisine harcamalarıyla büyük katkıda buldukları biliniyor. Futbol maçları dışında, Yurtbaşı (Hoğu) at yarışları, Hazar Baba kayak tesislerindeki yarışmalar yabancıları kente çekmektedir.

Elazığ'ı da içine alan 'YUKARI FIRAT HAVZASI KÜLTÜRVE TURİZM BÖLGESİ' Erzincan Malatya illeri Kemaliye, Arapkir, Ağın, Battalgazi, Harput ilçe ve belediyelerini kapsayan bölge turizm potansiyeli olan keşfedilmesi gereken bakir bölgelerdir.

Bu bölgenin Ülke turizmine kazandırılmasında, ev pansiyonculuğu, apart oteller, motel ve otellerin Turizm Bakanlığının teşvik ve desteklemesi ile kente gelecek gezginlere güvenli ve elverişli hizmet verilmesi sağlanabilir. Bugün Türkiye bütçesinin toplamı kadar geliri yalnız turizmden elde eden yılda 56 milyon turisti ağırlayan İspanya'nın yaptığı da budur. İspanya da Toledo, İtalya da Pisa Harput ile aynı olanaklara sahip olduğu halde milyonlarca turist çekerken Harput'a özellikle yabancı neden gelmez. Harput'un sahip olduğu Toptaşlarla kaplı sokakları asfaltlardan, taş kemerli çeşmelerini musluklu çeşmelerle değiştirirsen turist niye gelsin. Zaten eskiyi kaldırıp koyduğün yenilerin en lüksü en modernini kendisinde var. İtalya'da Pisa eğri kulesi ile gezenleri hayran bırakırken 1156 yılında yapılan Ulu Cami'nin yüzyıllardır ayakta duran eğri minaresi görölmeğe değmez mi?

Buzluk mağarası yolunda yer alan Orta Pahar, Kırk Kuyu ve Çapçaklı Paharları taş kemerli yapıları ve özgün su olukları ile korunmadığı sürece gelen geçene hangi eseri göstereceğiz.

Uzağa gitmeğe gerek yok son 20 yılda bir Eskişehir mucizesi var. Yalnız unutmamak lazım ki Eskişehir'i bugünkü haline getiren kente iki üniversite kazandıra parklar bahçelerle kenti süsleyen, Porsuk çayını Venedik benzeri gondol sefası yapılan gezinti tekneleriyle süsleyen bir belediye başkanı var. Bugün Eskişehir Dünya'nın güvenli kentleri arasında Japonya'nın Osaka ve Kyoto Kentlerinden sonra dördüncü sırada bulunmaktadır.

Eskişehir sokaklarında kızılı erkekli sabaha kadar güven içerisinde dolaşan insanları görmek mümkün. Her gün onlarca otobüs dolusu yerli yabancı turist turlarla kente gelmekte restaurantlar gelen konuklarına Eskişehir'e özgü etli bir çorba olan SORBA ile çiğ börek dediğimiz ÇİBÖREK bazı restaurantlar ise TOGAY ÇORBA ile BALKAN KÖFTESİ sunmaktadır. Eskişehir örnek alınarak Elazığ'da uygulamalar yapılabilir.

Aynı uygulamayı Elazığ da yapmak mümkündür. Başta peynirli ekmek olmak üzere yöresel yemekler Döğme çorbası, Erişte çorbası, Elazığ'ın otlu tarhana çorbası, güveç, sırım, Harput köfte suda haşlama içli köfte, Keşkek, Kaburga benzeri yöresel yemekler gelen konuklara sunulabilir.

1960 yıllarda Elazığ caddelerin de gece yarları kadınli erkekli ailelerin dolaştığı kimsenin rahatsız olmadan dolaştığını çok iyi hatırlıyoruz. Bugünde aynı ortam neden yaratılmasın.

Elazığ'da Devlet Türk Sanat Müziği ve Halk Müziği korolarına onlarca ses ve saz sanatçısı yetiştirmiş 50 yıllık bir musiki konservatuvarı var. Ziyaretçilere Harput musikisini tanıtacak konserler verilme şansı var. Kürsübaşı sohbetleri Harput geceleri düzenlemek mümkündür.

Kentin seyredilmesi mümkün olan Gülmez Tepesine, Dua Dağı ve Zafran Tepesine inşaat yapılmadan kır kahveleri, seyir noktaları yapılabilir. Birçoğumuzun yaşayarak gördüğü veya resimlerden tanıdığı BEŞ KARDEŞLER binalarını aslına uygun yapıp hizmete sunmak, marka olmuş ürünlerin orijinal paketlerle hediye olarak yapılması EMMİOĞLU DONDURMASI, ORCIKLİ ŞEKER AĞIN LEBLEBİSİ, KAVRULMUŞ KABAK ÇEKİRDEĞİ benzeri ürünlere albenili paketlemeler yapılması ve alıcılarına sunulması gerekir. El işi göz nuru iğne oyası yazmaları, taş baskı seccade peçete ve örtüleri hediye olarak pazarlamak mümkündür.

Tüm bu turizm faaliyetleri için kamu ve özel kuruluşlar işbirliği içerisinde çalışmalı, Turizm müdürlüğü başta olmak üzere, Kültür müdürlüğü, Belediye Başkanlığı, Mimarlar Odası, Peyzaj Mimarları, Ticaret ve Sanayi Odası, Lokantacılar Derneği, Elazığ Musiki Konservatuvarı Derneği, benzer sivil toplum kuruluşları, Fırat Üniversitesi (tarih bölümü) bu konuya sahip çıkmalıdır.

Son yıllarda Ankara Elazığ Kültür ve Tanıtma Vakfının HARPOT SENFONİSİ adıyla yaptığı çalışma Harput kültürünün tanıtımında büyük rol oynamıştır. Ayrıca Harput un dünya mirası olarak Unesco dünya mirası listesine alınması için yapılan yurt içi ve yurt dışı çalışmalar kentimize turizm yönünden çekicilik kazandıracaktır.

KÜLTÜR EMPERYALİZMİNİN PENÇESİNE TERK EDİLMİŞ ÇOCUKLARIMIZ

Cahit KOÇ
Ziraat Yük. Müh.

Kurtuluş savaşı öncesindeki yıllarda, yani Osmanlı Devleti'nin son yüzyılında ülkemiz insanını kasıp kavuran kültür emperyalizmi ve bunun sonucunda halkımızın benliğinde oluşturulan ve ne yazık ki o dönemde devleti yöneten kadroları da etkisine alan ve Osmanlı Devleti'nin çöküş nedenlerinden biri olarak sayılabilecek aşağılanma duygusu ile Fransız – İngiliz, Amerikan ve Alman gibi uluslara karşı duyulan yabancı hayranlığı, vatana ihanet çizgisinde doruk noktasına ulaşmıştı.

Çok şükür ki, Mustafa Kemal Paşa'nın çevresinde toplanan bir avuç vatansever asker ve sivil aydın ile her türlü olumsuz koşullara rağmen bağımsızlığı ve namusu için ölümü hiçe sayarak onların peşinden coşkuyla giden Türk Ulusu; bu lanet çemberi kırıp, emperyalizmin başını ezerek öz benliğine tekrar kavuşmuş, sonuçta tarihte ilk defa "TÜRK" ismini taşıyan tam bağımsız Türkiye Cumhuriyeti Devleti'ni kurmuştu. İşte devletin kurulmasında görev alıp alın teri döken Kuva-yı Milliye Kahramanlarının yaptıkları ilk işlerden en önemlisi; ulusumuza öz benliğini yeniden kazandırmak için, eğitim sistemimizdeki düzenlemeler ile birlikte "Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı" nı oluşturacak genç kuşakları yetiştirmek olmuştur.

Bu yazımda size bu kahraman yazarlarımızdan ikisini tanıtacağım. Fakat, yüreğimin bir köşesinde ta derinlerde bir yerde duran burukluktan da söz etmeden duramayacağım. Bu burukluğun nedeni ise, altmış yaşın altında olanlarımızın bir çoğunun; dünya çapındaki bu değerli iki yazarımızın adını hiç duymadıkları, eserlerini okumadıkları, çocuklarının okumaları için de gerekli koşulları oluşturmadıkları, aksine çocuklarını daima yabancı kültürlerle yöneltmeye özen gösterdikleri ve bununla övündükleri gibi konularda ciddi endişe duymamdır.

Elbette ki çocuklarımızın günümüz teknolojisinin sağladığı olanaklar ölçüsünde dünyada olup bitenlerden haberdar olmaları ve bilgilenmeleri gerekli olduğu kadar doğal haklarıdır da. Fakat, ilkokul çağındaki çocuklarımıza okuttuğumuz "ANDIMIZ" ı yasaklayıp, çocuklarımızın körpe beyinlerini daha bir yaşına erişmeden bile ne idiği belirsiz fakat amaçları belli emperyalist yazarların kitapları ile akıl ve mantık dışı saçma sapan çizgi film ve romanlarının tahribatına kontrolsüz bir şekilde terk etmenin çok acı sonuçlarıyla karşı karşıya olduğumuz farkında bile değiliz. "TÜRKÜM, DOĞRUYUM, ÇALIŞKANIM..." ve "NE MUTLU TÜRKÜM DİYENE" demenin kime ne zararı var? Çocuklarımıza öz benliklerini kazandırmadan, milli kültürümüzle, inancımızla, ahlakımızla ve kendi yazarlarımızın eserleriyle yoğurmadan onları yabancı kültürlerin temsilcilerinin hain emellerine terk etmenin sorumluluğu çok ağırdır.

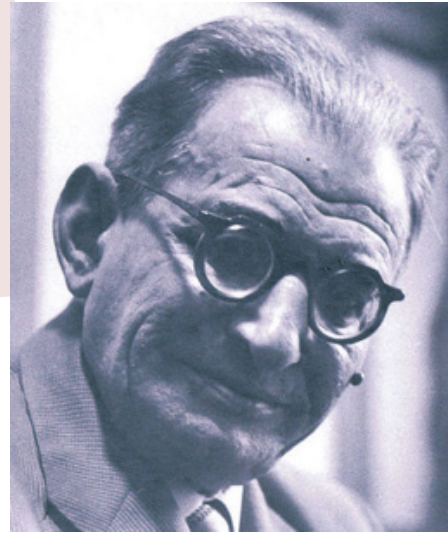
Çocukluğumun ve gençliğimin en tatlı yıllarında, bu yaşimdaki kişiliğimin mayasını oluşturup bana öz benliğimi kazandıran eserlerini zevkle, heyecanla, yutarcasına okuduğum bu değerlerimizin unutulup gitmesine, günümüzde bunların eserleri yerine yabancı kaynaklarla çocuklarımızın beyinlerinin yıkanmasına dayanamıyorum.

Ayrıca; bu muhteşem iki yazarımızın, hayatlarının sonuna kadar ilkelerinden asla taviz vermemiş olmaları, onlara karşı hayranlığımı bir kat daha artırmakta ve onları her hatırlayışımında rahmetle ve şükranla anmama vesile olmaktadır.

Günümüzde çocuk kitapları yazan, çizgi roman ve film yapan çok sayıda tanınmış değerli yazarımız ve sanatçımız var. Buna karşılık çok az sayıda bile olsa, yabancı kültürlerin etkisinde kalan yazarlarımız ve sanatçılarımız da olabilir. Fakat bunların içinde, bebelerimizin körpecik masum beyinlerine “TANRI” kavramı yerine “TANRILAR” kavramını yerleştirmeye özen gösteren yabancı yazarlar gibi bir hain yaratığın olabileceğini hiç sanmıyorum. Bu örnek bile, kendi yazar ve sanatçılarımızın değerini ve önemini ortaya koymaya yeter. İşte sizlere tanıtmak istediğim günümüz çocuk yazarlarımızın ataları olan bu iki dev yazarımız: Eflatun Cem Güney ve Abdullah Ziya Kozanoğlu 'dur.

EFLATUN CEM GÜNEY: 1896 yılında Malatya Hekimhan'da doğdu. 1918 yılında Sivas Sultanisi'nden Edebiyat Öğretmeni olarak mezun olduktan sonra, Anadolu'nun çeşitli illerinde “TÜRKÇE ÖĞRETMENİ” mesleğini hayatı boyunca sürdürdü. Eflatun Cem Güney, kurtuluş savaşı ve cumhuriyet döneminin eğitimcilerindendir. “Matem Sesleri” isimli şiir kitabı ile 1920 yılında yazarlığa başladı, çeşitli dergi ve gazetelerde yazılar yazdı. Kurtuluş savaşı sırasında Kuva-yı Milliye'nin yayın organı olan “ÖĞÜD” isimli gazetede uzun yıllar görev aldı. Aynı tarihlerde “İRŞAT” adındaki dergiyi çıkardı. Sonraki yıllarda ise Anadolu'nun çeşitli yörelerinde yerel sanat dergilerinin çıkması için çalışmalar yaptı.

EFLATUN CEM GÜNEY (1896 - 1981)

“Açıl Sofram Açıl” adlı eseri nedeniyle Danimarka'daki “Andersen Kurumu” tarafından 1956 yılında kendisine “Dünya Çocuk Edebiyatı Onur Belgesi” verildi. Bu ödülü 1960 yılında “Dede Korkut Masalları” adlı kitabıyla tekrar kazandı.

Çocuk edebiyatımızın, önemli yazarlarından olan Eflatun Cem Güney, çok sayıda masalımızın, destan ve halk hikayemizin günümüz Türkçesiyle yeniden ortaya çıkarılması için, büyük çaba gösterdi. İstanbul Milli Eğitim Müdür Yardımcısı görevinde iken İstanbul Radyosu'nda “Bir Varmış Bir Yokmuş” adlı programda çocuklara uzun yıllar masal anlattı. O masalları dinlemeden yatağa girmekte direnen günümüzdeki babalar – anneler, dedeler – neneler acaba çocuklarına “Masalcı Baba” dan hiç söz ediyorlar mı? Eflatun Cem Güney; çocuk edebiyatı yanında şiir, Folklor ve halk edebiyatı konusunda da çok önemli eserler bırakmıştır. 1981 yılında İstanbul'da ölen Eflatun Cem Güney'in başlıca eserleri şunlardır:

MASALLAR: Dertli Kaval - Nar Tanesi - Akıl Kutusu - Sabırtaş - Altın Heybe - Kül Kedisi – Felek Sillesi - Açıl Sofram Açıl - Cengoloz Baba - Bir Varmış Bir Yokmuş - Evvel Zaman İçinde - Dede Korkut Masalları - Gökten Üç Elma Düştü - Az Gittim Uz Gittim - Ocak Başında - Hasırcı Baba – Keloğlan - Yedi Köyün Yüz Karası - Zindandan Gelen Mektup - Altın Gergef - Saraydan Uçan Kız - Alişle Mâviş - Zümrüdüanka.

HALK EDEBİYATI: Mâtem Sesleri - Dumlupınar'a Doğru - Erzurumlu Emrah - Nasreddin Hoca Fıkraları - Kerem ile Aslı - Halk Şiiri Antolojisi - Halk Türküleri - Folklor ve Eğitim - Folklor ve Halk Edebiyatı .

ABDULLAH ZİYA KOZANOĞLU: 1906 yılında İstanbul Beşiktaş'da doğdu. 1918 yılında on iki yaşında iken gazetelere çizimler yapıyordu. Ülkemizin ilk çizgi – roman yazarıdır. 1920 yılında on dört yaşında iken “Bizim Mecmua” da “Şairle Ekmekçi” isimli şiiri yayınlandı. 1925 yılında on dokuz yaşında iken, “Resimli Mecmua” da ilk romanı olan “Kızıl Tuğ” yayınlanmaya başladı. İstanbul Güzel Sanatlar Akademisi Mimarlık Bölümü'nü birincilikle bitirdi. Çok yönlü ve çok yetenekliydi. Genç kuşaklara öz benliklerini aşılayan, onların öz güvenlerini diri tutan, zevkle ve heyecanla okunan sürükleyici tarihi romanlar yazdı. 1940 – 1950 yılları arasında Beşiktaş Spor Kulübü'nün Başkanlığını yaptı. Futbol, tenis, voleybol ve boks gibi spor dalları ile uğraştı.

ABDULLAH ZİYA KOZANOĞLU (1906 – 1966)

Bu arada devlet memur olarak Mimarlık mesleğini yürütüyordu. Daha sonra devlet memurluğundan ayrılarak müteahhitlik yapmaya başladı. Günümüzde kullanılan çok sayıda devlete ait binanın mimarıdır. Bir taraftan da tiyatro oyunları yazıyor ve resim çalışmaları yapıyordu. Yazdığı tiyatro eserlerini sergilemek için “Arena Tiyatrosu” nu kurdu. 1966 yılında en verimli çağında İstanbul'da ölen A. Ziya Kozanoğlu'nun eserleri : **TARİHİ ROMANLAR:** Kızıl Tuğ - Türk Korsanları - Kızıl Kadırga - Gültekin - Fatih Feneri - Seydi Ali Reis - Kolsuz Kahraman - Battal Gazi - Malkoçoğlu - Dağlar Delisi - Hilal ve Salıp - Sencivanoğlu - Atlı Han - Savcı Bey - Sarı Benizli Adam - Lale Devrinde Patronalılar Saltanatı - Arena Kraliçesi - Kubilay Han'ın Gelini - Seyyid Battal - Kanlıoğlu Kanturalı - Boz Aygırlı - Kara Çoban - Küçük Korsan – Kurtlar - Küçük Kahraman - Altın Saçlı Kız - Cengiz Han'ın Hazineseleri - Hülâgû'nun Gözdesi - Kız Kulesi Kahramanı - Tibet Canavarı - Ağahan'm Yüzüğü - Altın Hançer - Boz kurt'un İntikamı - Alangoya'nın Ölümü - Orhun Barkı Kahramanı.

Abdullah Ziya Kozanoğlu - Tahsin Demiray ikilisinin birlikte yazdıkları: Boğaç Han - Küçük Uçman - Kuduzlar Kraliçesi - Kuş Adamın Maceraları.

TİYATRO OYUNLARI: Kozanoğlu - Tavşan Baş - Tokat - Sezar ve Kleopatra - Keloğlan'ın Hatıratı - Karakoldaki Ayna.

Bu yazımla bu iki değerli yazarımızı yaşitlarımaya hatırlatabildim ve gençlerimize tanıtabildim ise, ne mutlu bana. Onları derin bir saygı, minnet ve rahmetle anıyorum.

ATALAR ATASÖZLERİ UNUTULMAYANLAR

Şemsettin ÜNLÜ

Mayıs 2017, doğumunun yüzüncü yılında değerli araştırmacı,yazar, şair; sanat –kültür aşığı hemşerimiz FİKRET MEMİŞOĞLU sevgi ile anıldı. Kısacık yaşamında, her biri ayrıca değerli, önemli, kalıcı çalışmalardır Fikret Memişoğlu'nun çalışmaları; eskimeyecek,unutulmayacaktır.

Fikret Memişoğlu'nun doğumunun yüzüncü yılı olduğunu bilmiyordum. Kendimce ATASÖZLERİ konusunda düşündüklerimi toparlamaya çalışırken Memişoğlu'nun "HARPUT HALK BİLGİLERİ" (*)adlı kitabındaki "Ata Sözleri" başlıklı derlemesini anımsadım. Hangileri Elazığlılarının kendilerinin, hangileri her yerde söylenenlerin olduğunu ayırmadan, ulaşabildiği ata sözlerini derlemiş, çok ilginç bir ek çalışma olanağını bırakmış bize F. Memişoğlu.

F. Memişoğlu'nun derlemesinde, doğal olarak çoğu her yerde söylenmekte olduğunu düşünebileceğimiz 325 ata sözü var. Bunlardan hangilerinin özellikle Elazığ'a özgü olabileceğini bilmek çok coşkulu bir araştırma olabilirdi.

325 ata sözü arasından, okul çağındaki yıllarımdan bildiğim, bir de Elazığ'a özgü olduklarını düşündüklerimden şu ata sözlerini ayırıp aldım:

AKLI OLANA MAL NE GEREK; AKLI OLMAYANA MAL NE GEREK
AZCA ÇOKCANIN YANINA
AŞINI BİL EŞİNİ BİL İŞİNİ BİL
ALİMİN UYKUSU CAHİLİN İBADETİNDEN HAYIRLIDIR
BEN BEYİMİ BURAYA KADAR SEVERİM
CAHİL ŞEYH ŞEYTANIN MASKARASIDIR
DOĞRUYU AÇ GÖRMEZSİN EĞRİYİ TOK
DEĞİRMEN YIKILMIŞ ŞAKŞAKINI ARAR
GÖKTEN NE YAĞMIŞ DA YER GÖTÜRMEMİŞ
HER RENGİ BOYADIK FISTIĞI YEŞİL mi KALDI
HOŞ' DA DÜĞÜN, MIĞI' DA SÜNNET (!)
İTİN AYAĞI TAŞDAN ESİRGENMEZ
KÖYDEN KÖYE İT ÜRÜMEZ
ÖLÜLER ZANNEDER Kİ DİRİLER HER GÜN HELVA YER

Memişoğlu'nun dediği gibi, Elazığ'da derlenen atasözlerinin hangisinin başkaca yerlerde de söylenip söylenmediğini bulabilmek kolay değildir. Ancak; "Hoş'da düğün, Miğir'da sünnet", ya da "Her rengi boyadık, fıstığı yeşil mi kaldı..." denildi mi, işte orada Elazığlı söyleminin gülmece yüklü, şiir yüklü, çok renkli anlatısı bilinebilir. Harput deyince, anımsayalım. Şurası Mezopotamya, uzantısı İpek yolu, Karadeniz, Kafkasya... Yüzylerce yıl boyunca, geleni gideni, sözü, söyleyeni çok olmuş bir ata emaneti yerdir orası.

Yazılmamış söz unutulur. Yazılmamış, yazılı bellekteki (belgelikteki) yeri ile tartışılmamış birçok atasözü de, gerçekten atalar söylemiş, inanmış olsun olmasın gerçekliğini, uyarıcılığını yitirmiş olabilir. Ta çocukluğumuzdan belleğimizde yer etmiş olan Harput ağzı (şivesi) atasözlerine de böyle bakmak gerekir mi? "Her rengi boyadık fıstığı yeşil mi kaldı?" denilse de.

(*) Av. Fikret MEMİŞOĞLU, HARPUR HALK BİLGİLERİ. Elazığ Kültür Derneği Yayınları.

.....

ATALAR NE DER?

İshak Sunguroğlu'nun "Harput Yollarında" adlı beş ciltlik eserinde olduğu gibi, Fikret Memişoğlu'nun yazılarında da "gagko", 'gakkoş' adlandırmalarına rastlanmaz. "Gakko" eğitimsiz çocukların. "abi" anlamına birbirlerine söyledikleri sokak ağzı bir söylemdi. "oş" eki ile yapılan tamlamalar ise (serhoş, nonoş, k.doş vb.gibi) çoğunlukla yergi içeren tamlamalardır. Türkçe Sözlük'te "Dadaş" sözcüğü var; erkek kardeş, yiğit anlamına geliyor. Gakko" ise hiçbir sözlükte yok. Elazığlı olanlar için, arada bir bilen bilmeyen kişilerce yazılan, söylenen bu yersiz adlandırma unutulmalıdır. Bizden söylemesi.

ŞİİRİMİZDE ELAZIĞ

R. Mithat YILMAZ

Elazığ, Doğu Anadolu'nun, insanıyla, tarihiyle, tabiatıyla, folkloruyla farklı, seçkin şehirlerinden biridir.

Böyle olunca da yüzlerce şaire ilham kaynağı olmuş; yüzlerce şair, bu muazzez şehir hakkında övgü dolu şiirler yazmıştır. Sadece Elazıglı şairler değil, ülkemizin birçok köşesinden; hatta ülkemiz dışından şairlerin dahi Elazığ üzerine şiirleri vardır.

Bunun en bariz delili, 2006 yılında Manas Yayınları arasında basılan *Şiir Şiir Elazığ* adlı antoloji çalışmamızdır. 448 sayfalık *Şiir Şiir Elazığ* da 184 şairden 340 şiir bulunmaktadır. Bu kitap basıldıktan sonra derlediğimiz şiirlerin sayısı da tereddütsüz diyebiliriz, birkaç yüz civarındadır.

Prof. Dr. Ramazan Korkmaz, *Şiir Şiir Elazığ*'in *Sunum* yazısının bir yerinde veciz bir ifade kullanır. **Der ki Korkmaz;** "Yaşadıkları yerlerin rüyasını gören insanlar ne aziz insanlardır; üzerinde yaşayan insanlarca rüyası görülen topraklar ne kutsal topraklardır."

Şairler rüya gören insanlardır. Lamartine'in sözü boş değildir; "*Şiir, büyük zekâların rüyasıdır*" der o.

Şehirler de rüya görür mü acaba? Yoksa Murat Kuşçubaşı, şehri rüya görsün diye mi ha bire "*iyi geceler Elazığ*" deyip durur şiirinde;

"*yıkılmışım / yıkılmış pancurlu evlerin / su fotoğrafında kalmış / sevgilerin / sekiz köşe şapkan / oyalı yazman / of aman... aman ey şehir! / her gece böyleyim ben / dilim seni heceler / iyi geceler Elazığ / iyi geceler...*"

Süleyman Bektaş'ın "*Elazığ Sokakları*" şiirinde ise şair mi şehrin sokaklarında şiir rüyası görmektedir; şehir mi şairin mısralarında; ayırt edemezsiniz;

Ekmeğini yedim suyunu içtim

Kaldırımlarına baş koyup uyudum geceleri

.....

Bazen ana oldun bana
Bazen sevgili
Gözyaşlarımı sen sildin
Acılarımı sen bölüştün her gece
Elazığ sokakları

Bu fakirin, “Elazığ Rüyalar İçinde” şiirine bakarsanız, şehirler rüya gören varlıklardır ve Elazığ da bir rüya şehridir. Son iki mısraı şöyledir o şiirin çünkü;

Rüyalar içinde Elazığ
Gecedен geceye...

Göktürk Mehmet Uytun’un “Elazığ”ı, uykusundan da rüyasından da uyanmış bir şehirdir. Uytun şöyle başlatır Elazığ şiirini ve sabahını;

Elazığ günle beraber uyanır,
Günle beraber ışığa doğru durur.

Şöyle de bitirir;

Elazığ sokak sokak
Cadde cadde kaynaşır.
Elazığ umut taşır,
Sevgi taşır.

Orhan Koloğlu, “Elazığ Allah’ın bize lütfudur” der şiirinde. Şeref Tan, “Ömrün bol olsun Elazığ.”

Aynı Elazığ için Gazi Özcan bir yandan methiye dizerken, bir yandan da “gel bizim Elazığ’a” diyerek eşe dosta davetiye çıkarır şiirinde. “Belki de Türkiye’nin en planlı şehri bu / Yakında hayat verir, barajda toplanan su” dediğine bakılırsa, Gazihan, bu şiiri Elazığ’ın kendi kendine yettiği ve Keban Barajı inşaatının henüz bitmediği yıllarda kaleme almış.

M. Nuri Gençosmanoğlu, şiiri az bulmuş, destan yazmıştır Elazığ için;

Elazığ deyip de geçme ey gakkos
Doğuda aydın bir mehtap gibidir.
Suları kevserdir, havası pek hoş
Ovanın göğsünde serap gibidir.
Önünde diz çökmüş Master Dağları,
Yalancı cennettir Buzluk Bağları.
Tarihe şan verir eski çağları
Altınla yazılmış kitap gibidir.

Biz, bu metni hazırlarken özellikle Elazığlı şairlerce ve bilhassa Elazığ için yazılmış şiirlere başvurduk. Ama şuna şahit olduk bu safhada; Elazığ’dan çok Harput için kalem oynatmış şairler. Hatta Elazığ üzerine yazdıkları şiirlere bile Harput’u dâhil etmeden yapamamışlar. Bu durum karşısında şöyle bir sual sorduk kendi kendimize; Harput, Elazığ’dan daha mı çok şiire layık veya daha mı çok şiirli, şiirimsi? İlham verici?

Elazığ ve Harput için en çok şiir yazarlardan biri şüphesiz Fikret Memişoğlu'dur. Sadece onun yazdıklarını toplayacak olsak bir kitap olur.

Memişoğlu'nun bir "Harput Menkıbesi" vardır ki başlıbaşına bir Harput tarihçesidir. Daha şiirin başlarında der ki o; "Önce, menkıbe olan tarihini analım, / Sonra, aşk için sönen çıralarla yanalım."

Aynı menkıbeden şu birkaç beyti de sizler için okuduktan sonra Elazığ'a inelim tekrar efendim:

Gösterir tarihteki umranı virâneler;
Dün bir hakikatti bugünkü efsâneler.
Kaç millet gelip geçmiş bu kalenin altından,
Kaç bin kılıç sıyrılmış, Harput uğruna kından.
Hurriler, Urartular, Etiler, Romalılar,
Part, Arap, Bizans, İran birbirini kovalar.
Birbirini yok etmiş, kaç millet bu sahrada;
Bu ili vatan tutan Türkoğlu, en sonra da.

Şimdiki alıntımız, Bedri Çarsancaklı'nın "Şirin Elazığ" şiirinden;

Bir mevhibe-i tabiat Elazığ,
Gâlib-i nazara hasret Elazığ.
Menba-ı feyz-i irfândır o belde,
Mazhâr-ı inkişâf oldu Elazığ.
Artmada her veçhiyle kadr u kıymeti,
Ha'iz-i feyz-i ümrandır Elazığ.
Günde bir iki şekl-i terakki arzeder,
Şâyân-ı fahr-u senâdır Elazığ.

Diğer bir Bedri; Harputlu Bedri Hoca; ism-i aslıyla Bedri Yücesu da Bedri Çarsancaklı gibi eski tarzda yazmış şiirini;

Elazığ ol il ki olmuş sahâ-i sahrâ nişîn
Sanki bir pâkîze hâtûn ya bir tıfl-ı nâzenîn

Şükrü Kacar Hocamız geri durur mu? Özenmiş bezenmiş; o da gönülden gönüle taşan bir Elazığ portresi çizmiş. Şu iki dördlük, Kacar Hocamızın o şiirinden;

Çevrende bir teksin, söylenir adın
Gönülden gönüle koşar durursun
Uzanır her yana, kolun kanadın
Gönülden gönüle taşar durur
İnsanın başkadır, kendin başkasın
Bilinir tarihin, çok genç yaştasın
Güzellik deseler, gene baştasın
Gönülden gönüle taşar durursun

Tevfik Fikret, İstanbul için demediğini komaz. Necip Fazıl "canım İstanbul" der. Atilla İlhan "ulan İstanbul." Yahya Kemal için aynı şehir, "aziz İstanbul"dur.

Genç yaşta yitirdiğimiz şair Faruk Nafiz Gürakar içinse Elazığ, aziz insanların aziz şehridir. Buyurun işte;

*Özün, sözün destanlaşan tarihtir
Mertlikle cömertlik sende sarihtir
Seninle yaşamak güzel talihtir
Toprağın mukaddes, insanın aziz
Seni gördüm hoşnut oldum Elaziz*

"Sekizinci Şehir"ın mürettibi Zekeriyya Bican, "Eski Elazığ'ı düşünüyorum zaman zaman" diye başladığı şiirinin bir yerinde de Sayın Belediye Başkanımıza adeta, "Aman, kentsel dönüşümü uygulamada acele ediniz" dercesine görün ki nasıl alarm veriyor;

*Beton yığınları arasında, tek tük o eski evler,
Nasıl da mahcup, korkak, ha yıkıldı ha yıkılacak...*

Biraz önce okuduk; M. Nuri Gençosmanoğlu "Elazığ Destanı" yazmıştı. Destanlar şairi Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu'nun yazdığının da asla destandan geri kalır bir yanı yok. Niyazi Yıldırım'a da böyle yazmak yakışır zaten;

*Elazığ, aydınlığın, faziletin otağı
Elazığ her devirde koçyiğitler yatağı
Elazığ, güzelliğin ezeli bahçesidir
Elazığ mis kokulu bir gelin bohçasıdır
Elazığ, alperenler, evliyalar toprağı
Elazığ ak alında yeşil defne yaprağı
Elazığ! Tarihle bir irfan tahtısın sen
Elazığ! Haşmetinle Türklüğün bahtısın sen!*

***

Sözün nihayetine geldik; toparlıyoruz:

Şehirler, medeniyetin membaı ve merkezidirler. Demografik anlamıyla değil; moral manada büyük şehirlerin bir şahsiyetleri, bir kimlikleri; dahası, bir ruhları vardır.

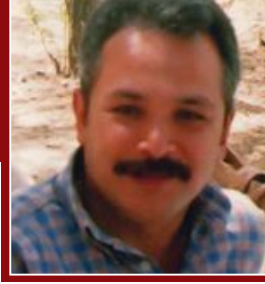
Sayın Belediye Başkanımıza arz ediyoruz. Şahsiyet, kimlik ve ruh yapısıyla daha mükemmel bir şehir inşa edeceklerine dair bize söz versinler; biz şairler de daha güzel Elazığ şiirleri inşa edeceğimize dair söz verelim. **Lakin yine söz verelim;** sırf taştan, tuğladan, harçtan değil; Osman Gazi hazretlerinin ifadesiyle "gönül kerestesiyle" bir şehir ve elbet heceyle, kelimeyle, mısrayla değil saf gönül lisanıyla, som gönül diliyle bir şiir!

Öylesine ve o kadar ki, şairler şairi Koca Yunus şayet bir gün Elazığ'a yol düşürecek olsa; "Kasdım budur şehre varam / Feryad-u figan koparam" demeye.

Gençlik hülyaları kadar güzel bir Elazığ'da, bahar rüyaları kadar kusursuz Elazığ şiirlerinde buluşmak üzere...

Üzüm'ün Padişahı Öküzgözü Üzüm: Üzüm'ün Sultan'ı İzmir'den Sultani Üzüm, Padişahı Anadolu'nun Üzüm Ambarı Elazığ'dan Öküzgözü Üzüm:

Cengiz ÖZ

*Elazığ Mekez İlçe Üzüm
Üreticileri Birliği Başkanı*

Elazığ'da 65 çeşidin üzerinde üzüm yetişmektedir. Ancak bu türler içerisinde öne çıkan ve dünyanın hiçbir yerinde yetişmeyen Öküzgözü ve Boğazkere üzümleri şıralık yanında sofralık olarak da bölgede satılan ve çok istenen türlerdir. Öküzgözü ve Boğazkere üzümleri yurt genelindeki yerli ve yabancı sermaye ile kurulu veya devletten satın alınan şarap fabrikaları tarafından tercih edilmektedir. Bu türlerden Öküzgözü üzümün Coğrafi işareti alınmış, Boğazkere üzümü ve orçik içinse 2016 yılında başvurusu yapılmıştır. Ayrıca Öküzgözü (Köhnü) Ağınbeyazı,Şifoni kırmızı üzüm sofralıkta en çok bilinen aranan ve satılan türlerle üzüm ambarı olmayı fazlasıyla hak ediyor.

Ege bölgemizde özellikle İzmir ,Manisa da çoğunlukla yetişen İzmir beyaz çekirdeksiz üzümü olarak da bilinen Sultani Üzüm yaş olarak ve kuru üzüm olarak da hem yurt içi hem de yurt dışına ihraç edilen Ülkemize döviz kazandıran sultani üzümüüzümün sultanı olmayı hak ediyor.

Elazığ'ın öküzgözü üzümü bölge ekonomisi açısından vazgeçilmez bir konuma sahiptir.Öküzgözü üzümünü diğer bölgede yetişen üzümlerden ayıran en belirgin özelliği Elazığ yöresine Has olarak toprak yapısı ve üzümün yetiştirildiği Bölge nin yaklaşık denizden 1000 ile 1400 metre yükseklikte dağlarla çevrili bir bölgede karakteristik özelliklerini göstermesidir.

Dağların arasında dar ve uzun vadiler oluşturarak akan ve daha sonra Fırat Nehri ile birleşen dere ve çayların yarattığı mikroklima sonucu bölgesel iklim yumuşaması sonucu bu değerli üzümün yetişmesi için ideal koşullar oluşmuştur ayrıca son yıllarda bölgede inşa edilen baraj göllerinden Keban ve Karakaya Barajlarının iklimi yumuşatması sayesinde bu üzümün yetişme alanı genişlemiştir. Bunun neticesinde söz konusu üzüm çeşidi ilimiz merkez ilçe başta olmak üzere Arıcak Alacakaya Baskil Karakoçan Keban Kovancılar Palu Sivrice maden ilçelerinde Önemli oran da yetiştirilmektedir.

Öküzgözü etli sulu ve iri taneli bir türdür adı büyüklüğünden gelmektedir. Sofralık olarak da bölge halkı tarafından değerlendirilmekte Ayrıca kurutulmuş üründe piyasada satılmaktadır öküzgözü üzümünü diğer çeşit üzümlerden ayıran en büyük özellik çeşidi çeşide özgü adı ve tadı olmasıdır orta kalın kabuklu oluşu ve bol şıralı oluşudur. Şarap yapımında son derece uygun bir üzümdür. Ekolojik istekleri bakımından yöreye adapte olmuş bu özellikleri itibarıyla başka bölgelerde yetiştiriciliği yapılamayan özelliğe sahiptir. İşte tüm bu özelliklerine bağlı olarak öküzgözü üzümü fazlasıyla üzümün padişahı olmayı hak ediyor.

Şifa Kaynağı: Resveretrol Maddesi

Ayrıca öküzgözü üzümün de bulunan resveratrol maddesi antioksidan anti kanserojen madde içermekte bütün bu özellikleri bir araya geldiğinde üzümün padişahı olmayı fazlasıyla hak ediyor

Resveratrol ilk kez geleneksel Japon tıbbında uzun sürelerce kullanılmış polyganum cuspidatum köklerinden izole edilmiştir. 1992'de resveratrol'ün şarapta bulunan biyolojik aktif bir bileşik olduğu tespit edilmiştir.

Antioksidan polifenol olan resveratrol maddesi en çok siyah üzümün kabuğunda bulunur. Siyah üzümün aşırı soğuk ve sıcakta, mantar enfeksiyonlarına ya da kanser yapıcı diğer faktörlere karşı ürettiği bir maddedir. Güneşle, soğukla, virüs ve mantarlarla mücadele ederek büyüyen üzümlerin kabuk, yaprak ve gövdelerinde daha yüksek oranda resveratrol bulunur. • Wisconsin Üniversitesince yapılan araştırmada. Araştırmacılar resveratrol'ün kalp fonksiyonlarında yavaşlamayı büyük oranda durdurduğunu ifade etmişlerdir. • Wisconsin Üniversitesince yapılan araştırmada resveratrolle beslenen farelerin yaşlanmayla ilgili genetik aktivitelerinde değişim yaşandığı tespit edilmiştir. Araştırmacılar resveratrol'ün kalp fonksiyonlarında yavaşlamayı büyük oranda durdurduğunu ifade etmişlerdir. Bu madde Tekirdağ Bağcılık Araştırma Enstitüsü'nce yapılan araştırmalarda 27 çeşit siyah üzüm içerisinde en yüksek oranda öküzgözü üzümde olduğu tespit edilmiştir. Bütün bu özellikler öküzgözü üzümün, üzümlerin şahı da padişahı da olmayı fazlasıyla hakkettiğini göstermektedir.

Yukarıda saydığımız bu çok önemli özelliklere sahip öküzgözü üzümün tarım sanayinde işlenmesi ile ilgili tesisler yeterli düzeyde kurulmamış ve üzümün işlenmiş halinin geniş kitlelere ulaşımı sağlanamamıştır. Bu durum da öküzgözü üzümün bu tarz meyveler içerisinde hak ettiği yere gelmesini engellemektedir. 2005'te 8850 hektar alanda 88 bin ton, 2007 yılında 12200 hektar alanda 119 bin ton, 2011 -12 yıllarında ortalama 148 bin ton, geçtiğimiz yıl 8000 hektar alanda 45 bin ton üzüm üretimi gerçekleşmiştir. Üreticiler satış sorunları ve üretimin desteklenmemesinden dolayı bağ alanlarını

sökmüş veya bağ bakımını bırakmışlardır. Geçtiğimiz yıl yaşanan kuraklıkta sulu bağlarda % 60 kuru bağlarda % 80'e varan ürün kayıpları olmuştur.

Bu minvalde Elazığ'da bağcılığın gerileme nedenlerini şu şekilde sıralayabiliriz :Pazarlama ve satış sorunları

Üzüm alıcıları arasında oluşan kartelleşme

Üzüm alıcılarının Üreticinin ürünlerini kendi belirledikleri fiyattan almaya başlamaları. Hatta 2017 yılında işi daha da ileri götürerek hiç fiyat vermeden üreticinin ürününü almaya başladılar. Üretici 3 4 ay sonra hesabına geçen paradan üzümünü kaçta sattığını öğrenmiş oldu.Üzüm Üretici Birliğine üye olan ve bu duruma itiraz eden üreticilerin üzümlerini almamakla tehdit ederek Birliği devre dışı bırakmaya çalıştılar. Üreticilerimizde ürünlerinin ellerinde kalacağı korkusuyla üzümlerini satmak zorunda kaldı.

Üzüm üretiminin yeterine desteklenmemesi, pazarlama konusunda tedbir alınmaması, üretici birliklerinin desteklenip aktif hale getirilmemesi. Bir çok ülke tarımsal üretim yönünden kendi kendine yetmeye çalışıp bu yönde tedbirler alırken, ülkemizde üreticinin durumu içler acısıdır. Halbuki Henry Kissinger diyor ki “ Petrolü kontrol ederseniz ulusları kontrol edersiniz, yiyeceği kontrol ederseniz insanları kontrol edersiniz.” demektedir. Önümüzdeki yüzyılda tarımsal üretimi elinde bulunduran ulusların söz sahibi olacağı apaçık ortadadır. Strateji uzmanları önümüzdeki dönemde savaşların gıda ve su ile ilgili olacağını söylemekte bütün bunların tarımsal üretimin ne kadar önemli olduğunu göstermektedir. Sanayi ile kalkınan ülkelerin arkasında güçlü tarım ve zirai üretimin olduğu aşıkardır. Her ülke kendine tarımsal ürün bakımından yetmeye çalışıyor. Ekonomilerini üzüm ile güçlendiren hatta dayandıran birçok ülke bulunmaktadır. Avustralya, Şili, Güney Afrika, İtalya, Fransa bunu başarmıştır. Bizimde bütün koşullarımız bu anlamda uygundur.

Elazığda bağcılık M.Ö. 2000'li yıllara kadar dayanmaktadır. Harput'un arka tarafında hala o döneme tesislerin mevcut olduğu izlenmektedir. Ancak cumhuriyet döneminde özellikle 1940'lı yıllarda temeli

atılan Elazığ Buzbağ Şarap Fabrikası'nın 1942 yılında üretime başlaması nedeniyle gelişmeye başlamış bağcılık bu tarihten itibaren her geçen gün gelişerek devam etmiştir. Ancak modern bağların kurulması aynı hızla devam etmemiştir. Bağların % 90'ı geleneksel yöntemlerle kurulmuştur. 2007 yılından sonra modern bağlar (telli terbiye sistemi) kurulmaya başlanmıştır. 2010 -11 yıllarında ise Elazığ'da üzüm rekoltesi 148 bin ton civarında olmuştur. 7977 çiftçi(üzüm üreticisi) varke bu gün tedbir alınamaması sonucu 3500 civarında üzüm üreticisi devam etmekte bağ alanları terk edilmekte veya bağlar sökülmeğe başlanmış.geçtiğimiz yıl2017 de rekolte 45 bin tona düşmüştür,

Elazığ'da 65 çeşidin üzerinde üzüm yetişmesine rağmen ekonomik değer ifade etmesi açısından 10 - 12 çeşit üzüm sayıyoruz. Bunlar ; Öküzgözü, Boğazkere, Köhni, Kösetevек, Ağın beyazı, Elazığ Kırmızısı, Tahir Nebi, Şilfoni, Halkarası, Besni, Karaerik, Kadınparmağı ve Kabarcık. Ayrıca Tilki kuyruğu (Tilki üzümü) üzümü de şıra kalitesi açısından Öküzgözü üzümü ile yarışacak düzeydedir. Araştırmalar yapıldığında bu ve bu tür üzümlerin ortaya çıkacağı muhtemeldir. Bu nedenle şıralık ve sofralık farklı üzüm türlerinin araştırılması, ıslahı, gelişimi, korunması, hastalık ve zararlılarla ilgili doğal mücadele tekniklerinin geliştirilmesi için ilimizde, bölge ihtiyaçlarına da cevap verebilecek bir Bağcılık Enstitüsü kurulması elzemdir.

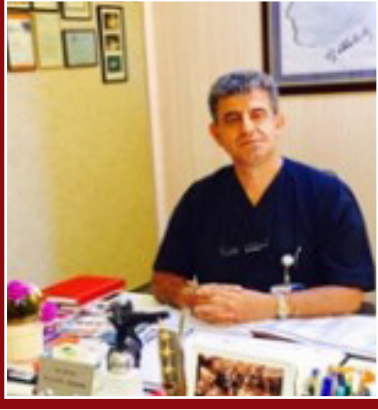
2007 yılında kurulan Elazığ Merkez İlçe Üzüm Üreticileri Birliği çiftçi eğitimler, yurtdışı gezileri gerçekleştirmiş, bir Üzüm işleme tesisi kurulması çalışması başlatmış Merkez koruk köyünde 120 bin metre kareyer ayarlanmış 610 000 –Euro tutarındaki proje dönemin bazı yöneticileri tarafından iptal edildi.

Yeni Valimiz Sayın Çetin Oktay KALDIRIM göreve başladıktan sonra Üzüm ileme tesisi kurulması proje hazırlığını Tarım il müdürlüğü Elazığ TSO il birlikte hazırlamaktayız. En kısa zaman da hayata geçmesini umuyorum.Elazığ Üzüm Birliğimiz 2016 yılında il Ticaret müdürlüğünden Üretici Örgütü Belgesi Alarak üreticilerin ürünlerini %2 avantajlı satma yetkisi almış,2016 nisan ayında Ankara tso nun düzenlediği kongreyumda Coğrafi ürünler zirvesine katılmış ve 6,7,8 e-Ekim de Elazığ Tanıtım vakfı ve Elazığ Harput Tanıtım ve Kültür Derneğinin düzenlediği Ankara Elazığ Tanıtım günlerine katılmış 2 stant açarak Elazığ gözdesi Öküzgözü, Ağınbeyazı ve Elazığkırmızısı Üzümleri direk tüketici ile buluşturarak Elazığ'ımızı her platformda en iyi şekilde tanıtıma çalışmıştır.

Elazığ özel doğası,dünyaca Ünlü Üzümleri,ve tesileri ile

NEDEN TÜRKİYE'NİN TOSKANASI OLMASIN ?

PROBİYOTİKLERİN YAŞAMIMIZDAKİ YERİ

Op. Dr. Mustafa ÖZDEMİR

Genel Cerrahi Uzmanı

“Bağışıklık zayıflığı”, yaygın bir sorun. Kışa girdiğimiz şu günlerde, hâlâ nezleyle, sinüzitle, bronşitle uğraşanlar var. Bağışıklık zayıflayınca sadece enfeksiyonlara değil, kansere yatkınlık da oluyor, “kansere patlaması”nın arkasında da yine o var. “Şişkinlik, ishal, Kabızlık, Reflü,” gibi sindirim problemleri, özellikle “gaz” neredeyse herkesin sorunu. Bitmedi! Bir de “allerji” konusu var. Hapşırıp, aksıranlar, nefes darlığından bunalanlar, gece gündüz kaşınanlar saymakla bitmez.

Bunların tümünün arkasında genelde aynı problem, yatmaktadır. Vücudumuzun immün sisteminin düşüklüğü.. onuda güçlendirirken bilinçsiz davranmamız gerekiyor. Kısaca bağışıklık sisteminden bahsetmek gerekirse. Biz bunu iki şekilde değerlendiriyoruz.

DOĞAL BAĞIŞIKLIK

İnsan vücudu, kendisine zarar verebilecek her türlü etkene karşı direnç gösterme yeteneğine sahip olarak doğar. Bu sistemde kanda bulunan akyuvarlar ve makrofaj hücreleri, cildimizin direnci, mide-bağırsak sistemindeki asit ve enzim salgıları ve kanda bulunan bazı kimyasal maddeler görev yapar. Tüm bu elemanlar uyum içinde çalışarak insanı hastalıklara karşı korurlar. Burada önemli bir noktayı vurgulamak isterim. Normal doğum yolu ile dünyaya gelmiş olan bebek anne rahminde bağırsak mikrobiyotasını oluşturacak olan yararlı bakterileride almış olur. (Lactobacillus) Doğum sonrası annenin sütünü de alırsa ki bu dünyanın en makbul probiyotiği olarak geçerlidir. Çok sağlıklı geleceğe güvenle bakan bir immün sisteme sahip olacak anlamı taşır.

Bunun aksini düşünelim sezeryen ile doğan çocuk derideki mikroorganizmalar ile temas edecektir. (Staphylococcus) zararlı bakterileri kolon mukozasına alacaktır. Anormal bir mikrobiyal karşılaşma söz konusu olacaktır. İmmün sisteminde ileri dönemlerde çok sıkıntılı tablolar yaşamaya aday olacaktır.

KAZANILMIŞ BAĞIŞIKLIK

Yaşam boyunca karşılaşılan zararlı etkenlere karşı geliştirilen bağışıklık mekanizmalarıdır. Vücut, daha önce karşılaşmadığı zararlılarla karşılaştığı andan itibaren bağışıklık geliştirebilme yeteneğine sahiptir. Kazanılmış bağışıklıkta, antikorlar ve lenfosit hücreleri görev yapar.

Yabancı maddeler ya da toksinler, vücut tarafından tanınmalarını sağlayan antijenler taşırlar. Bu antijenler, ait oldukları maddelerin kimlik belgesi gibidir, bir nevi vücut tarafından antikor üretilmesine sebep olan jeneratörler gibi çalışırlar.

Antijenlerin tanınmasında vücuttaki çeşitli organ ve sistemler rol alır. Bu tanınma işleminde, bağırsak yoluyla giren antijenlerin tanınması son derece önemlidir.

Bağışıklık sistemimizin ihtiyaç duyduğu protein içeren besinleri (yoğurt, et, peynir gibi) yeteri kadar yemiyor, buna karşılık sistemi zehirleyen şeker, nişasta, un deposu zararlı yiyecekleri fazlaca tüketiyoruz.

Bağışıklık gücümüz için olmazsa olmaz kabul edilen besin unsurları ve vitaminleri de yeteri kadar kazanamıyoruz. En güçlü bağışıklık destekçisi kabul edilen D vitamini söz konusu olduğunda adeta depolarımız boşalmıştır. Biz bunun farkında değiliz.. Arada bir kontrol amaçlı olarak yaptırdığımız check up' lar sayesinde listeye Demir, B12, Omega-3 ve probiyotik fakirliğimizi de ekleyebiliriz. Ama asıl önemlisi "probiyotik fakirliği" içindeyiz. Probiyotik gücümüz de, tıpkı D vitamini, tıpkı omega-3 gücümüz gibi son nefesini vermek üzere.

BAĞIŞIKLIK SİSTEMİNİ GÜÇLENDİRMEK İÇİN 10 ALTIN YÖNTEM

1. Sigara içmeyin ve içilen ortamlardan uzak durun!
2. Stresten uzak ve mutlu bir hayat yaşayın.
3. Günde en az 3 porsiyon yeşil sebze tüketin.
4. Günde en az 1 porsiyon probiyotik yoğurt yiyin.
5. Günde en az 2 litre su için.
6. Öğün atlamayın, yemeklerinizi düzenli yiyin.
7. Fazla kilolarınızı verin. Obezite bağışıklık sistemini zayıflatır.
8. Gecede en az 7 saat uyuyun.
9. Haftada en az 3 gün, günde 1 saat egzersiz yapın. Hareketli yaşayın.
10. Yalnız kalmayın, sevdiklerinizi arayıp hatırlarını sorun. Sizin kadar şanslı olmayanlara yardımcı olun. Sevdiğiniz dostlarınızla sohbet edin. Hangi dinden olursanız olun inancınız doğrultusunda dua edin..

MİKROBİYOTA NEDİR?

Mikrobiyota vücudumuzda bulunan milyarlarca mantar, bakteri ve virüsten oluşan ve hayati öneme sahip çok hassas bir mikroorganizmalar sistemidir. Vücudumuzda yaklaşık 10 trilyon hücre mevcuttur. Bunun yaklaşık 10 katı kadar bir Mikrobiyom kitlesi ile bu vücut ortak yaşam sürmektedir. Biz buna Simbiyotik yaşam diyoruz. Bizim onlardan onların da bizden alacakları faydalar söz konusudur.. Onlar bize mikroplarla mücadelede yardım ederken, biz de onlara ev sahipliği yapıyor, yaşama mekânı veriyoruz. Vücudumuzda bulunan bu mantar, bakteriler ve virüsler iyi veya kötü huylu olabilirler. Mikrobiyotanın en yoğun bulunduğu organımız bağırsaklarımızdır. Bağırsaklarımızda

bizimle ortak biyolojik yaşam süren, sayıları yüz trilyonu, ağırlıkları ise iki kiloyu geçen müthiş bir bakteri gücü var. Toplam mikrobiyatanın % 75 bağırsak sisteminde oturur. Bu arada vücudumuzun direnç sistemi olan İmmün sisteminde % 85 inin bağırsaklarımızda olduğunu unutmayalım. Bağırsak mikrobiyotamızın güçlü olması, yararlı mikroorganizmaların zararlı mikroorganizmalardan fazla olmasına bağlıdır. Böyle bir bağırsak <mikrobiyota dengesine> sahiptir ve sağlıklıdır.

Besinlerimiz önce bağırsaklarda bulunan bu işbirlikçi bakteriler tarafından parçalanıyor. Eğer tükettiğimiz gıdanın içinde zararlı maddeler varsa, yine bu dost mikroplar tarafından yok ediliyor ve bağırsaklar tarafından emilmeye hazır hale geliyor.

Bağırsaklardaki sağlıklı mikrop dengesinin zararlı mikroplar lehine değişmesi, bu mükemmel sistemin çökmesine neden oluyor. Bu değerli mikroplar olmadığı zaman ne et, süt, ne sebze ne de meyve, kısacası hiçbir besin vücut tarafından tam olarak hazmedilemiyor ve bağırsakların iç dengesi bozuluyor

Bu yüzden, vücudumuzda bizimle yaşayan bu faydalı mikropların önemini, yokluklarında bizi nelerin beklediğini hatırlatmak istiyorum.

Mikrobiyota vücudumuzun her bölümüne girmiş durumdadır. O kadar büyüktür ki, içeriğinde bulunan bakteriler uç uca eklense dünyanın çevresinde 2,5 tur atacak uzunluğa erişebilir. Yan yana hacimsel olarak birleşse iki tenis kortu büyüklüğüne sahiptirler. Mikrobiyom, ya da bağırsaklarımızda yaşayan faydalı bakteriler yarattığı dünyayı algılayış biçimimizi ve davranışlarımızı da etkiliyor. Bunun yerine bağırsaklarımızdaki faydalı bakterilerinizi beslemek, yani probiyotik zengini bir diyet çok daha akıllıca bir yaklaşımdır.

Probiyotikler, sindirim sistemi yolu ile dışarıdan aldığımız <dost> bakterilerdir. Probiyotik kelimesi Latince'de 'yaşam için olan' anlamına gelir. Antibiyotik ise 'yaşam karşıtı' Antibiyotikleri herkes bilir, ama insanların çoğu probiyotiklerden bihaberdir. Mikrobiyotayı oluşturan <iyi> huylu mikroorganizmaları desteklerler ve <mikrobiyota dengesinin> korunmasına yardımcı olurlar. "Dost bakteriler" de diyebileceğimiz probiyotikler, bağırsak duvarını kaplayarak koruyucu bir tabaka oluşturur ve "düşman bakteriler"e karşı doğal biyolojik barajlar inşa eder. Bu barajlar, zararlı bakterilerin gereğinden fazla çoğalmalarını, bağırsak duvarını örseleyip bozmalarını ve duvarı geçerek vücuda ulaşmalarını önler. Bu yararlı bakterileri (Ev yoğurdu, ev sirkesi, ev turşusu, ev şalgamı, boza, ev tarhana çorbası, ayak paça çorba) gıdalarda bulabiliriz. Hem kalıcı hem de korkutucu yan etkileri olmayan bir çözümdür. Sadece ruh sağlığınız değil genel sağlığınız içinde paha biçilmez bir yatırım yapmış olursunuz...

Bakteri gücünün gen çeşitliliği de muazzamdır. Bizden en az 150 kat fazla, yaklaşık 3.5 milyon civarında. Anlaşılan o ki bu müthiş gen havuzu sadece biyolojimize iyi gelmiyor. Bize akıl da veriyor. Sadece yeme-içme davranışlarımızı değil duygularımızı bile etkiliyor. Diyelim ki "içses"iniz size "ne yemek istediğinizi karnınızın doyup doymadığını ,sabah kalkmak için kurduğunuzu saatten 10 dakika önce kaldıran gerçek biyolojik saatinizi oluşturan bu küçük bakteriler değilmi"? Kısacası o minik canlılar bizimle adeta sohbet ediyor. Üstelik bu sohbetlerin konusu yalnızca yeme-içme ile de sınırlı kalmıyor. Onlar gönderdikleri kimyasal sinyallerle düşüncelerimize, enerjimize, davranış biçimlerimize, hatta ve hatta sizin duygu dünyanıza hükmeden kuracağınız arkadaşlıklara ve dostluklara bile müdahale edebiliyor.

Bağırsak iç dengesini korumak, ishale de, kabızlığa da engel olmak, bazı vitaminleri üretmek (B12, H vitamini), gıdaların içindeki toksik ya da alerjik olan, vücut için yabancı ve zararlı unsurları

ayıklayıp temizlemek, vücudun bağışıklık sistemini takviye etmek, tümörlere karşı savunmayı desteklemek gibi pek çok görevleri vardır. Ne yazık ki geleneksel mutfağımızda bolca bulunan probiyotikten zengin besinleri eskisi kadar tüketmiyor ve gereksiz yere aldığımız antibiyotiklerle de onları yok ediyoruz..”

Probiyotiklerin şu özellikleri taşımaları gerekir: Bağırsak florasına doğal olarak adapte olabilmeli, Mide ve safra asidine dirençli olmalı, Gastrointestinal duvara tutunarak bağırsakta yaşamını sürmeli, Sağlığı olumlu yönde etkilemeli.

Probiyotikleri koruyup desteklemenin bir yolu yanlış beslenme ve gereksiz ilaç kullanımından uzak durmaksa diğer yolu da onları besleyen, çoğalmalarını sağlayan besinlerden yardım almaktır. Probiyotik gıdası bu besinlere prebiyotik diyoruz. Sindirim sisteminden emilmeden bağırsaklara ulaşan lif yapısındaki prebiyotikler burada probiyotiklerin yapımında ve etkinleştirilmesinde rol alır. İnülin, früktoz ve galakto oligosakkarid başlıca prebiyotiklerdir.

Bunlar Probiyotiklerin yaşamı ve devamlılığı için gereklidirler. Bir besin kaynağı hem probiyotik hem de prebiyotik içeriyorsa biz buna sinbiyotik adını veriyoruz.

Probiyotikler sindirim sistemi problemlerini düzeltmeye nasıl yardım ederler?

1. Bağırsaklarımızda sindirimi sağlayan enzimler bulunmaktadır. Mikrobiyota dengesi bozulduğunda bu enzimlerin sindirim sağlama fonksiyonları azalır.
2. Probiyotikler sindirim sağlayan bu enzimleri etkinleştirirler, zehirli (toksik) enzimlerin üretimini azaltırlar ve metabolizmayı değiştirmeye yardım ederler.
3. Probiyotikler mikroplara karşı bileşikler üreterek ve besin elementleri için onlarla rekabet ederek zararlı bakterilerin sayılarını azaltmaya yardım ederler. Bu da mikrobiyota dengesinin tekrar oluşmasını, dolayısı ile bağırsak sağlığının tekrar kazanılmasını sağlar.

Prebiyotik içeren besinlere bir göz atalım

- Sebzeler: Yer elması, sarımsak, soğan, pırasa, pancar, rezene kökü, bezelye, lahana, enginar, hindiba kökü; Sebzelerin prebiyotik miktarları çiğ olduklarında pişmiş hallerine göre neredeyse iki katı daha fazladır.
- Bakliyat: Nohut, yeşil mercimek, barbunya, kuru fasulye, soya fasulyesi
- Meyveler: Elma, muz (yarı olgun kendisini bırakmamış diri), şeftali, Trabzon hurması (lif değeri yüksek), karpuz, greyfurt, nar, kurutulmuş meyveler (hurma, incir)
- Tahıllar: Tam buğday, arpa veya çavdar ekmeği, buğday kepeği, yulaf
- Kuruyemişler: Kaju fıstığı, şamfıstığı, ceviz (kırılmamış tercih edilecek, yeni kırılıp yenecek), Badem (kavrulmamış çiğ) ve tabii anne sütü çiğ daha makbul.

PROBIYOTİKLERİN İYİ GELDİĞİ SORUNLAR HANGİLERİ?

Bağırsağımızdaki o muazzam “ekolojik denge”nin gücünü oluşturan “faydalı bakteriler” yani probiyotiklerin her biri bizi farklı sağlık probleminden koruyan birer “Koruyucu melek” görevi üstlenmiş. O meleklerin gördüğü işlerden bazıları şunlar...

- İnsülin direnci ve Obezite meselesi ile bağlantılı olabileceklerini gösteren ciddi kanıtlar var.
- Depresyon ile ilgili süreçlere de müdahale edebildikleri anlaşılıyor.
- Kolesterol dengesi Kan basıncı ayarı kan şekeri seviyesi gibi metabolik süreçlere de tesir edebiliyorlar.
- Kronik iltihap (inflamasyon) süreçlerini tetikleyerek ya da baskılayarak yaşlanma hızı ve kalitesi üzerine de etkililer.

Sağlıklı ve huzurlu günler diliyorum...

HARPUT'TA EDEBİYAT

Güler SAKALLIOĞLU

Tarihinin hemen her döneminde idari bir merkez olan Harput, kültür ve sanat alanında da bu özelliğini sürdürmüştür. Halk edebiyatı son derece gelişmiş olup, özellikle mani ve ninniler, divan edebiyatı geleneğinden de etkilenerek çeşitli eserler yazılmıştır.

Aşık Cefai, Meluli, Köse Seferzade, Hacı Raşit Efendi, Luzumi, Fahri, Dilşad hanım, Vahap Güray ve Haydar Duman başta gelir. Harput'ta divan edebiyatı da oldukça gelişmiş durumdadır. Bu özellik medrese tahsili görenlerin yanında, sıradan halkta da görülür. Nitekim, Harput türkülerinde divan edebiyatının önemli isimlerinden Fuzuli, Nedim, Nevres ve Baki gibi şairlerin eserleri bestelenmiş, bilinçli bir şekilde okunmuş, anlaşılmalı ve günümüze kadar gelen bir seyir izlemiştir.

Kürsübaşıları ve oadalarda ezbere okunmakla birlikte, iş daha da ileri götürülerek yüksek bir divan edebiyatı bilgisi gerektiren yarışmalar ve atışmalar yapılmaktadır. Harput'ta yetişen sayıları yüzleri bulan divan şairleri arasında **İbn-ül Emin Mahmut, Hacı Hayri (1876), Müderris Kemalettin (1866-1936), Harputlu Rahmi (1802-1884), Mehmet Nuri Gençosmanoğlu (1897), Sadi (?-1916), Ömer Naimi Efendi'nin oğlu Hamdi Efendi (H.1245-1318), Abdülhamit hazmi, Abdullatif Lütfü, İbrahim Lebip, İshak Hoca, Sungurzade Hacı Kerim Efendi, Rifat Dede (1807-1869), Saçlı Hoca, Osman Remzi, hadar Bey, Ahmet Kemal** ve daha birçok ismi sayabiliriz.

Kültür yoğunluğu bu kadar zengin olan bir yöreden yetişen anne-babanın evladı ve bir eş olarak, naçizane bendenizin de bu sanatsal ateşden etkilenmemem

mümkün olmadı. Şiir denemelerim oldu ve hepsinde esin kaynağım her zaman içimde bir coşku ile çağlayan doğduğum topraklar ve oranın çalmış olduğu mayadır. Babam (Fevzi Akyol) ve eşimin (Dr.Tevfik Sakallıoğlu) görevleri dolayısıyla Türkiye'nin kuzey, güney, doğu ve batı her yöresinde ömrüm geçti. Yurdumun her yöresinde ayrı sevdalıyım.

Elazığlıyım. 75 yaşındayım. Geride kalan anılarımda, arkama baktığım zaman en büyük sevdaları ve acıları yaşadığım Elazığ'ıma bir başka aşığım.

Kömürhan köprüsünü geçip Elazığ sınırlarından girdiğimde içim bir başka coşkuyla dolar. Dağları bir dantel gibi sıralanır. Köyler, ovalar, bahçeler ve bağlar benim için eşsiz bir tablo gibidir. İçim şarkı ve şiirlerle coşar. Bir cennettir Elazığ'ım ve Türkiyem...

Doyamam sana benim güzel vatanım...

Şiir ve mani denemelerimden
örnek sunmam gerekir ise;

*Hayat didinerek geçti buhar yazla
Bekledim!
Sonbahar gelecek bir gün dolu mutluluklarla
Yanılmışım, hani nerde olmadı hiç heyhat!...
Hepsi uçtu gitti elimden, etsem de feryat*

*Hayat buymuş, bu demekmiş, yanılmışım ben
Kaldım şimdi kalbim kırık ellerim bomboş
Geldi işte sonbahar hayat bitecek bir gün
Haketmedim bunu ben, gidersem üzgün
Dilerim yavrularım mutlu geçsin
Ömrünüz her gün*

Manilerimden birkaç örnek
vermem gerekir ise;

*Bekle yarım bekle yarım
Unutma bekle yarım
Mutlu günler geride
Umutla bekle yarım*

*Kim tekledi kim tekledi
Derdime dert ekledi
Hiç ayrılamayız derken
Yıllar biri terkledi*

*İncim var dizi dizi
Kıskandı herkes bizi
Gözümde yaş kalmadı
Neydi ayırırın bizi*

*Göze geldi göze geldi
Aşkımız göze geldi
Kime ne yaptık ki biz
Ayırdı ikimizi*

KAYBETTİKLERİMİZ

- 1 - 13.01.2017 YILMAZ ÇAKILCI
- 2 - 25.01.2017 HASAN BEDRETTİN ALINTERİM
- 3 - 26.01.2017 SİNAN ULAŞ
- 4 - 31.01.2017 CAHİDE TAŞEL
- 5 - 02.02.2017 GÜLLÜ NURTEN ERTÜK
- 6 - 08.02.2017 AHMET AYAZ'IN KARDEŞİ
- 7 - 09.02.2017 ADİL ARTUKOĞLU
- 8 - 15.02.2017 KUDRET EFLATUN
- 9 - 13.03.2017 SAMET GÜLDOĞAN
- 10 - 14.04.2017 KORMAZ İSPİR
- 11 - 26.04.2017 ADNAN ALTIPARMAK
- 12 - 06.05.2017 İHSAN YILMAZ
- 13 - 07.05.2017 CAHİT KÖKSAL
- 14 - 08.05.2017 NESRİN TUNCAY
- 15 - 30.05.2017 MUSTAFA ALÇİÇEK
- 16 - 29.06.2017 TAHİR ÖZTÜRK'ÜN ANNESİ
- 17 - 29.06.2017 ÖZGEN ALTIPARMAK
- 17 - 04.07.2017 İBRAHİM HULUSİ ÖZKAYA
- 18 - 14.07.2017 MİRO SERDAR
- 19 - 17.07.2017 VASFİYE EROĞLU
- 20 - 19.07.2017 TÜRKAN ÖZ

- 21 - 28.07.2017 TEVFİK YÜKSEL ÖĞE
- 22 - 07.08.2017 AHMET-İBRAHİM-KAZIM DEMİREL
KARDESLER'İN ANNELERİ
- 23 - 14.08.2017 EROL ERDEM
- 24 - 15.08.2017 TAHSİN TUNCAY'IN ANNESİ
- 25 - 15.08.2017 GÜNTAÇ DEĞER'İN ANNESİ
- 26 - 06.09.2017 FİKRİYE SERDAR
- 27 - 27.09.2017 ZEHRA ELALDI
- 28 - 25.10.2017 SİBEL YILMAZ
- 29 - 27.10.2017 MEHMET ÇUBUKCUOĞLU
- 30 - 14.12.2017¹⁹⁸ HAYRETTİN KENT'İN DAYISININ EŞİ
- 31 - 22.12.2017 ÖNDER, ÖNER VE
UĞUR KABASAKAL'IN ANNELERİ
- 32 - 05.01.2018 AHMET DURAK
- 33 - 09.01.2018 MUSTAFA ATAŞ'IN KAYINPEDERİ
- 34 - 18.02.2018 MUZAFFER ANAGÜR
- 35 - 25.02.2018 CEVAT PEKER

ELAZIĞ

KÜLTÜR ve TANITMA VAKFI DERGİSİ

Sokullu Mehmet Paşa Cad. Ece Sok.
No: 15/3 Dikmen/ANKARA
Tel: 0 312 4802880 • Faks: 0 312 4803808
Eposta: info@elazigvakfi.org.tr • elazigvakfi@gmail.com
www.elazigvakfi.org.tr